КОММУНИС АЖАЛАИ УДАРНИГУУДТА АМАР МЭНДЭ!

Республикымнай коммунис ажалай ударнигуудай суглаан мүнөөдэр Улаан-Үдэдэ нээгдэхэнь

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 305 (10672) | 1964 оной декабриин 25, пятница | Сэн 2 мүнгэн



ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО ЛВРЗ. Тус заводой дизельнэ цехтэ коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Цехэй коллектив коммунис ажалай ударнигуудай республиканска зүблөө ажалай шэнэ амжалтаар угтаба. Эндэ һарын түсэбһөө гадуур хоёр дизель заһабарилагдаа. Жэлэй дүүрэтэр үшөө гурбан дизельнэ мотоор заһабарилагдаха юм. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ коммунис ажалай ударнигууд Б. Самбилов, Р. Торонов, В. Копонов, В. Королев, В. Борисов гэгшэд ябалсана. Эдэ түрүүшүүлые зураг дээрэ харанабди.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

МҮРЫСӨӨНДЭ— эдэбхитэй хүтэлбэри

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөн республика доторнай үдэр ерэхэ тудам улам эршэмтэйгээр дэлгэржэ байнхай. Мүнөө энэ мүрысөөндэ промышленностиин, транспортын, барилгын, хүдөө ажахын 124 гара мянган хүдэлмэришэд хабаадалсана. 2229 цех, фермэ, отделени, бригада, 38 предприяти, колхоз болон эмхи зургаан коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. 48 гара мянган хүдэлмэришэд, колхознигууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэтэй.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ хабаадагшадай республикын слёт мүнөөдэр Улаан-Үдэдэ нээгдэхэнь. Слёт мүрысөөнэй дүн согсолхо, тэрэнние улам саашань хүгжөөн дэлгэрүүлхэ зорилгонуудые тодорхойлхо юм.

Мүрысөөе зүбөөр, анхаралтайгаар эмхидхэһэн коллективүүдтэ һайн үрэ дүн туйлагдаа.

Нарин сэмбын фабрикын коллектив дүрбэдэхи жэлээ бүхэсоюзна мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргые гурбан жэлэй туршада нэрэтэй түрэтэйгөөр зүүжэ ябана, тэрэнээ бодото ажал хэрэгээрээ харюулна. Жэл ерэхэ бүри тэдэнэр шэнэ, бүри харюусалгатай уялга абадаг. Экономикын зорилго шиидхэхэ хэрэгтэ олон эдэбхитэйшүүл хабаадуулагдана. Хүдэлмэришэдэй юрэнхы эрдэм, техническэ мэргэжэл улам дээшэлүүлэгдэнэ: 1958 онһоо мүрысөөндэ хабаадагшадай зэргэһээ дунда һургуулитай хүдэлмэришэдэй тоо 7 дахин, найман жэлэй һургуулитайшуулай тоо 6 дахин олошоруулагдаа. Олон хүдэлмэришэд техникум, институдуудые дүүргэһэн байна.

Хүнине ажал дээрэнь хүмүүжүүлгэ—коллективэй гол анхаралда абтанхай.

Техническэ дэбжэлтэ түргэнөөр туйлажа, үйлэбэрине оньһожоруулжа, автомадаар зэбсэглэхэ, шэнэ хүнине хүмүүжүүлхэ, энээнэй ашаар ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхэ гэжэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай коллектив эршэмтэй шангаар, эдэбхи үүсхэл гарган оролдоно. Хүдэлмэришэдэй 81 процентнь коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ хабаадалсана. Комбинадай хүдэлмэришэдэй юрэнхы эрдэм, техническэ мэргэжэл дээшэлүүлгэ холын хараатайгаар табигдаһан түсэбэй ёһоор үнгэргэгдэнэ. 1160 хүн үдэшын һургуули, техникум, институдуудые 1963 ондо дүүргээ, һуралсалай 1964—1965 ондо—1012 хүн дүүргэжэ гараха. Түрүү дүй дүршэлэй университет эмхидхэгдэнхэй, коммунис ажалай һургуулинууд хүдэлнэ. Хүдэлмэришэд хэдэ хэдэн мэргэжэл шудална. Иигэжэ тус комбинадайхид ажалай шэнэ, түрүү эмхидхэл—томодхогдоһон комплексно бригаданuудые бүридхэһэн байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар долоон жэлэй түсэбые 5 жэл 3 һара соо дүүргэһэн ушар коллективэй эдэбхитэй ажалай үрэ дүн болоно.

Ороохо таряа, мяха, һү болон бусад продуктнуудые ехээр абадаг болохо тэмсэл үүсхэжэ ябаһан олон эрхим мастернууд—коммунис ажалай ударнигууд хүдөө ажахыда урган хүмүүжүүлэгдээ. Эдэмнай хэд гээшэб? 10 һарын туршада бүхы дээрээ 532 центнер, нэгэ үнеэн бүриһөө 2516 килограмм һү һааһан Сэлэнгын совхозой һаалишан Н. Тадвашкина, 180 эбэртэ малай толгой бүриин шэгнүүрые 100 килограммаар (сүүдхэдээ дунда зэргээр 1000 граммаар) дээшэлүүлһэн Яруунын совхозой мал адуулагша Э. Ранжилов, 100 эхэ хонин бүриһөө 100,6 хурьга абажа түлжүүлһэн Нарһатын совхозой хонишон Ц. Митыпова болон бусад олон түрүүшүүл. Иимэ мастернууд, коммунис ажалай ударнигууд хүдөө ажахыда яһала олон—гурба мянган хүн юм.

Харин коммунис ажалай түлөө мүрысөө эмхидхэлгэдэ хаа хаанагүй адли һайнаар, анхаралтайгаар хандана бэшэ, тэрэнние ёһо тэдыгээр хүтэлбэрилхэ баримта яһала олон үзэгдэнэ.

Шэнэ-Бэрээнэй механическа завод коммунис ажалай предприятиин нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэнэ гэжэ тоологдодог. Харин энэнь коллективэй абаһан уялгааршье, бодото байдалааршье тодорхойлон харуулагданагүй. Абаһан уялга доторнь түсэбөө дүүргэхые хараалһан пункт бии, харин хүнүүдые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, һуралсал, эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхэ тухай юушье хэлэгдэнэгүй. Завод ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргэнэгүй. Хүдэлхэ ёһотой арга боломжын байгуулагдаагүй, ажалые хамгаалха, салин түлэхэ талаар хуули хазагайруулха ябадалай үзэгдэдэг тухай гомдол хүдэлмэришэдһөө ородог.

Ангай совхозой, мелькомбинадай, Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэдэй дунда мүрысөөн ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнхэй. Хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэхэ гэжэ бултадаа шиидэһэн аад, уялга абаагүй байха юм. «Бурятцелинстрой» трестын Хоринн 2-дохи СМУ-гай, Онохойн модоной комбинадай, Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрикын олон хүдэлмэришэд хүдэлөөндэ хабаадалсана гэжэ тоологдодог аад, тус тустаа уялга абаагүй байһаар.

Коммунис ажалай ударник болон коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо асуудалда заримдаа харюусалгагүйгөөр, халирхайгаар хандаха ушар үзэгдэнэ. Тиимэһээ иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн аад, тэрээнээ бодото дээрэнь харюулхагүй ябадал бии байһаар. Зарим предприятинуудай хүдэлмэришэдэй өөһэдынь уялга адлирхуу, тодорхой бэшэ, бэе бэеһээ буулгагдаһан байдаг.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй саашанхи амжалтань партийна, профсоюзай организацинуудай зүгһөө тэрэнние хэр зүбөөр хүтэлбэрилһэнһөө, үйлэдбэриин командирнуудай бодото туһаламжа үзүүлһэнһээ ихлээд ехээр дулдыдаха. Мүрысөөндэ халирхайгаар, ёһо тэдыгээр хандаха ушар эрид зайсуулагдаха ёһотой. Мүрысөөе юрэнхыгөөр хүтэлбэрилжэ болохогүй, харин эдэбхи үүсхэлтэйгээр, ерээдүйн хүнине гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр, анхаралтай һайнаар, боломжотойгоор хүмүүжүүлхээр эмхидхэхэ, хүтэлбэрилхэ шухала. Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөе бодото дээрэнь олониитын болгохо, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, алишье тээшээ тэгшэ бэрхэ хүнине хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлжэ байхаар хүгжөөн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

ДУЛЭТЭ ДУРБЭН ЖЭЛ

Коммунис ажалай предприятиин коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэлсэхэ гэжэ манай заводой хүдэлмэришэдэй уялга абажа, энэ хүдэлөөндэ оролсоһоор дүрбэн жэл үнгэрөө. Энэ үе соо коллективэймнай ажабайдалда ямар хубилалта болобоо?

Заводоймнай үйлэдбэридэ ниитын ажабайдалда, хүдэлмэришэдэй ажаһуудалда тон ехэ хубилалта болоо гэжэ хэлэмээр. Заводнай шэнэдхэн хубилгагдаа, шэнэ локомотивууд болохо тепловоз, электровоз заһабарилха үйлэдбэри эмхидхэгдээ, шэнэ техникэ, түхеэрэлгэ тодхогдоо. Цехүүд һаруул зохид түхэлтэй болгогдоо, хүдэлмэришэдые хангаха медпункт, буфет, гардероб, душ, санузел гэхэ мэтэ цех бүхэндэ бии болгогдобо.

Шэнэ продукци—тепловоз, электровоз заһабарилха эрилтын табигдахада, хүдэлмэришэдэй бэлэдхэл, мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хэрэгтэй болобо. Мүнөө үеын техникэ һайнаар заһабарилхын тула эрдэм мэргэжэл, дүй дүршэлэй хэрэгтэй байһаниинь элитэ. Хэрбээ 1960 ондо ажаллажа байһаад һурагшадай тоо 602 хүн байгаа һаа, харин 1964 ондо заводоймнай 1200 хүдэлмэришэд үдэшын һургуули, техникум, институдта һурана. Хүдэлмэришэдэймнай 70 гаран процентнь ямар нэгэн һуралсалда хабаадалсана. 1960 ондо коллективэй 25 процентнь коммунис ажалай ударнигуудай нэрэ зэргэдэ хүртэхэ гэжэ мүрысэдэг байгаа һаа, мүнөө бүхы хүдэлмэришэдэймнай 87 процентнь энэ хүдэлөөндэ оролсонхой. Коллективэймнай 50 процентнь коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. 11 цех, 3 таһагай коллективүүд иимэ нэрэ зэргэтэй болонхой. Локомотив задалдаг коммунис ажалай цехтэ журам эбдэхэ, аягүй ааша гаргаха ябадал усадхагданхай. Газо-карбидна цехэй, компрессорнэ, кислородно станцинуудай хүдэлмэришэд салингаа кассиргүйгөөр өөһэдөө абадаг, профсоюзай гэшүүнэй түлөөһэ мүн лэ өөһэдөө түлэдэг болонхой.

Үнгэрһэн дүрбэн жэл соо хүн бүхэнэй ажабайдалда ехэ хубилалта болоо. Республика доторнай эгээл түрүүлэн коммунис ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ манай заводой түрүү бригаданууд хүртэлсөө һэн. Кузнечнэ цехэй түмэршэ дархан Николай Болдыревой даадаг бригада тэдэнэй дунда оролсоно. Нүхэр Болдырев үдэшын техникум дүүргээд, мүнөө инженер-технологоор ажаллана. Республикымнай коммунис ажалай ударнигуудай нэрэ зэргэдэ түрүүшээр хүртэлсэһэн нүхэдэй дундаһаа хэдэн эдэбхитэй хүдэлмэришэдые нэрлэмээр. Вагон-хабсаралгын цехэй хүдэлмэришэн Людмила Ситникова үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада дунда һургуулиин 10 класс дүүргээ, партиин гэшүүндэ абтаа. Локомотив-хабсаралгын цехэй хаһуулдагша Леонид Денисов институдта заочноор һуража, тэрэнээ дүүргэхэ дүтэлөө. Мүрысөөндэ хабаадалсажа, хүмүүжэн ургажа байһан нүхэд манай коллективтэ яһала олон.

Ажалшадай өөһэдын эдэбхи үүсхэлээр мүндэлһэн, хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрһэн коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй үедэ олон шэнэ үүсхэл гаргагдаа. Ажалай нормо дээшэлүүлхэ гэһэн заводоймнай үрэмдэгшэ А. В. Грехневагай, мүн ажалайнгаа нормо өөһэдөө зохёохо, ниитын нормо тогтоогшод болохо гэһэн нүхэр Кирилловэй даадаг электрогагнууршадай бригадын гаргаһан үүсхэлэй республика дотор үргэнөөр дэмжэгдэһэниинь һайн мэдээжэ. Нүхэр Кирилловэй бригадын жэшээгээр арга боломжоё элирүүлэн хэрэглэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гэжэ заводой 900 хүдэлмэришэд оролдоно. Тэдэнэй олонхинь энэ тэмсэлдээ амжалта туйлажа, үйлэдбэриин арга боломжо хүсэд һайнаар хэрэглэнэ. А. А. Ярославцевай даадаг слесарьнуудай бригада ажалайгаа даабари 120 процентһээ доошо бэшээр дүүргэдэг, продукцияа имагтал эрхим шанартайгаар бүтээдэг. Тэдэнэр гансал энэ жэлдэ өөһэдынгөө хүсэ шадалаар хэдэн түхеэрэлгэ зохёожо, ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлхэ арга олгоо. Иигэжэ тус бригадынхид хүндэ ажалые 1.200 нормо-часаар хорооҗо шадаа. Бригадын гэшүүд бултадаа һуралсажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ. Аппаратна цехэй И. Е. Казначеевэй ударидадаг бригадынхид мүн лэ эрхим шанартай продукци бүтээдэг, бултадаа һуралсадаг. Иимэ жэшээ олоор дурдажа болохоор.

Коммунис ажалай ударнигуудай, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй тоо жэл ерэхэ бүри олошорһоор. Коммунис ажалай ударнигууд—слесарь П. Я. Коваль, түхеэрэлгэ тодхогшо И. Д. Гордеев, слесарь П. И. Водоломов, хэбшэд Г. А. Ступин, М. И. Яикова болон бусад олон түрүүшүүл эршэтэ ажалаараа коллектив соогоо суурхадаг.

Үйлэдбэрине хүтэлбэрилхэ, ажахын асуудалые эмхидхэхэ хэрэгтэ олониитэ хабадалсадаг болоо. Энэнь коммунис ажалай хүдэлөөнэй ашта үрэ мүн. Бүтээн гаргагдадаг продукциин шанар шалгаха ниитын 322 инспектор, 20 цехтэ ниитын библиотекарьнууд ажаллана. Ажаһуудалдаа коммунис ёһо гурим нэбтэрүүлхэ гэһэн тэмсэл үргэнөөр дэлгэрнэ. Хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг соцгородогоймнай олон квартирагай 32 гэр, хамтын 1 байрада ажаһуугшад коммунис ажаһуудалай гэрэй нэрэ зэргэдэ хүртэхэ гэһэн уялга абанхай. Профсоюзай завкомой шиидхэбэреэр 2 гэр, хамтын нэгэ байрада коммунис ажаһуудалай нэрэ зэргэ олгогдоо.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй ниитын харалга байгша оной июль һараһаа хойшо үнгэргэгдөө. Харалгын үедэ заводой 850 гаран хүдэлмэришэд энэ мүрысөөндэ оролсожо, тус тустаа уялга абаба. Мүн 300-гаад түрүүшүүл коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Ноябрь соо үнгэргэгдэһэн коммунис ажалай ударнигуудай слёт дээрэ харалгын дүн согсологдоһон юм. Энэ хүдэлөө улам саашадань хүгжөөн дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүд хараалагдаа.

Ф. АБАГАЕВ,
ЛВРЗ-гэй профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ.

ЭБТЭЙ ЭЕТЭЙ КОЛЛЕКТИВ

Пантелей Афанасьевич Гончаровой хүтэлбэрилдэг гахайшадай бригадада һаяхан коммунис ажалай коллектив гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Энэ бригада фермынгээ хүдэлмэридэ шэнэ, түрүү аргануудые хэрэглэжэ, гахайнгаа тоо олошоруулха, гүрэндөө тарган мяха ехээр тушааха гэжэ үнэн сэдьхэлһээ оролдодог. Бригадын гайхашад Нина Ефимовна Усова, Анна Николаевна Саулина гэгшэд норшоонхонуудые түлжүүлхэдээ шадамар бэрхэ гэжэ суурханхай.

Фермын гахайшад энэ жэлдэ 1.344 норшоонхо түлжүүлээд, гүрэндөө 529 центнер мяха тушаажа, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэһэн байна. Эдэнэр тэжээлээ һайса буйлуулжа, гурилаа бурдуур болгожо, кукурузын силос үгэдэг. Эдэ бүгэдын ашаар гахайн мяханай өөрынь үнэ сэн нилээд хямда болоо. Энэ жэлдэ центнер гахайн мяханай өөрынь үнэ 70 түхэригһөө дээшэ гарахагүй.

Ерэхэ жэлдэ гахайн мяха ехээр абаха, гахайн тоо толгой олошоруулха гэһэн республикын гахайшадай социалис мүрысөөндэ оролсожо, тэдэнэр 1965 ондо адагынь 800 центнер мяха гүрэндөө тушааха уялга абанхай.

Хэлэһэн үгэдөө заабол хүрэдэг энэ коллектив мүнөө 200 гахай шахан таргалуулжа, 50 толгой залуу эмэ гахай илгаад, оросидо оруулжа байнхай. Һайнаар эдеэлүүлэгдэжэ, харуулалагдажа байһан гахайнуудынь сүүдхэдээ үбэл, зун илгадгүй 300—400 граммаар нэмэжэ байдаг.

Коммунис ёһоор ажаллаха, ажаһууха гээшэ эндэхи гахайшадай нангин хэрэг болонхой. Фермынь дэргэдэ улаан булан эмхидхэгдэнхэй. Үдэшэндөө гахайшад тэндэ сугларжа, эрдэм бэлигээ дээшэлүүлдэг, газетэ, журнал уншадаг, радио-дамжуулганuудые шагнадаг заншалтай.

Ветеринарна врач Иван Филиппович Заугаров фермын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда зоотехническэ һуралсал үнгэргэнэ.

— Саашадаа гахай бүри олоор үсхэбэрилхэ арга боломжотойбди,—гэжэ фермые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Гончаров мэдүүлдэг.—Гахайн тэжээлдэ үбһэ, хэрэглэгдэһэн һолоомо гидролизно аргаар буйлуулжа хэрэглэхэ зорилготойбди.

Ю. ЦОГТОЕВ,
«Мир» колхозой зоотехник.
Зэдэ.

НЭРЭТЭН СОЛОТОН ОЛОШОРНОЛ

Бүхы хүсэ шадалаа гаргажа, арга боломжонуудаа бодомжотойгоор хэрэглэжэ, үбэлэй үедэ зунайхиһаа дутуугүйгөөр һү һааха мүрысөөндэ хабаадагшад Хэжэнгын совхоздо олошорһоор лэ.

Мүрысэдэг һү һаалиин юһэн гүүртэнүүдэй дунда Бахлайтын, Гангын фермынхид тодорно. Коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн тус фермынхид һү абаха 11 һарынгаа түсэб 124 процентдэ хүргэнхэй.

Иигэжэ совхозой 93 һаалишадай дунда һү һаали ехэдхэхэ мүрысөөн үдэр сагай үнгэрхэ бүри эршэдэнэ. Ахангай, Толгойн, Түбэй фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд коммунис ажалай фермын нэрэ зэргэдэ хүртэх мүрысөөндэ оролсонхой. Үндэр нэрэ зэргын түлөө мүрысөөндэ илажа гараһан зургаан һаалишадта коммунис ажалай ударнигай нэрэ соло олгогдоо. Бахлайтын эрхимүүдэй нэгэн П. Цырендылыкова 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2288 килограмм, Гангын фермын Юмжид Дамбаева 2352 килограмм, Н. Жигмитова 1831 килограмм һү һаагаа.

Н. БОЧКИН,
хүдөө бэшэгшэ.

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ УРИД ДҮҮРГЭБЭ

Загаһа бариха болон далайн бусад продуктнуудые абаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ, ажалай гайхамшагта амжалта туйлаһантайнь дашарамдуулан, загаһанай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдые, загаһашад-колхознигуудые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршалба. Декабриин 10-най байдалаар 49,1 миллион центнер загаһан баригдаһан, далайн бусад продуктнууд абтаһан байна. Энэнь нёдондо жэлэй тус үеынхидэ орходоо 4,6 миллион центнерээр ехэ юм.

Энэ хадаа совет арадые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха хэрэгтэ ороной загаһанай хүдэлмэришэдэй оруулһан ехэ туһа нэмэри болоно. Манай загаһанай промышленностиин үгаа ехэ арга боломжотой байһые загаһанай олзоборилгын флодой хүдэлмэрилэгшэд, загаһашад-колхознигууд өөһэдынгөө шэн зоригто ажалаараа үшөө дахин гаршалан харуулба гэжэ амаршалга соо хэлэгдэнэ.

Загаһа бүри элбэгээр барихын, загаһанай продуктнуудай шанар һайжаруулхын, түхэл янзынь бүри олон болгохын, тэрэшэлэн өөрынь үные хямдаруулхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлахыень загаһанай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ болон загаһашад-колхознигуудта КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хүсэһэн байна.

Жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 2 миллион центнер загаһа болон далайн бусад продуктнуудые үгэхын түлөө загаһашад мүнөө оролдосотойгоор тэмсэжэ байна.

(ТАСС).

СССР-эй ЦСУ-гай МЭДЭЭСЭЛ

Саахар гаргаха жэлэйнгээ түсэбые саахарай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд болзорһоонь урид дүүргээ.

Жэлэй түсэбһөө гадуур 400 мянга шахуу тонно саахар гаргагдаха юм.

А. И. Микоян нютагаа бусаба

ХЕЛЬСИНКИ, декабриин 23. (ТАСС). Юрын хэрэгээр Финляндида хэдэн хоногой туршада соо аяншалһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоян Москва бусахаяа мүнөөдэр Хельсинкиһээ мордобо.

Президент У. К. Кекконен, тэрэшэлэн премьер-министр И. Виролайнен, правительствын гэшүүд, городой болон губерниин засагаархидай түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн бусад түсхай тушаалта хүнүүд А. И. Микояные Хельсинкиин вокзалһаа мордохуулаа.

Манай һанамжын ёһоор, энэ аяншалга үгаа ехэ амжалтатай байгаа гэжэ бидэнэр баяртайгаар тэмдэглэжэ шадаха байнабди гээд У. К. Кекконен А. И. Микоянда хандан хэлээ. Совет арадта амаршалга хүргэхыень А. И. Микояние президент гуйгаа.

Хани халуунаар, хүндэтэйгөөр угтаһанайнь түлөө А. И. Микоян харюугай үгэ хэлэхэдээ, ехэ баясхалан хүргөө. Финляндида болоһон уулзалгануудаар һаналаа хананги байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээд, А. И. Микоян шэнэ жэлэй гарахада байһантай дашарамдуулан, финн арадые амаршалаа, зол жаргал болон шэнэ амжалтануудые тэрээндэ хүсөө.

КПСС-эй обкомдо, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

1965 ондо үбһэ ногооной баян ургаса абахын түлөө луговодуудай оньһожоруулагдаһан звенонууд, сабшалангай мелиоративна отрядууд, луговодууд болон мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет ИИГЭЖЭ ТОГТООГОО:

1. Луговодуудай оньһожоруулагдаһан звенонууд, мелиоративна отрядууд, луговодууд болон мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай республикын Хүдөө ажахын продукт абаха, бэлэдхэхэ министерствын гаргаһан дүримые һайшааха.

2. Нуга сабшалан һайжаруулжа, тэрэнние зүбөөр ашаглан хэрэглэхэ, үбһэ ногоонойнь ургаса эрид дээшэлүүлхын түлөө луговодуудай оньһожоруулагдаһан звенонууд, мелиоративна отрядууд болон бүхы луговодуудай, мүн мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхын түлөө парткомууд, үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз, совхозуудай партийна организацинууд эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй.

3. Звено, отряд бүхэнэй, мүн луговодууд, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй ябаса тухай газетэнүүдэй хуудаһанда, радио, телевиденидэ саг үргэлжэ харуулжа байха гэжэ «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакци болон республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи радио-дамжуулга, телевидениин комитедые уялгалха.

1965 ондо үбһэ ногооной баян ургаса абахын түлөө луговодуудай звено болон сабшалангай мелиоративна отрядууд, луговодууд, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ

ДҮРИМ

1. Энэ мүрысөөндэ луговодуудай бүхы звенонууд, сабшалангай мелиоративна отрядууд, луговод болон мал ажалай хүдэлмэрилэгшэ бүхэн хабаадаха байна.

2. Мүрысөөндэ нимэ хүнүүд илажа гараһанда тоологдохо гэбэл:

а) луговодуудай оньһожоруулагдаһан звенонууд даажа абаһан 100 гектар сабшалангайнгаа га бүриһөө 25 центнерһээ бага бэшэ үбһэ абаад, бэшэ газарһаань түсэбөөр хараалагдаһанһаа доошо бэшэ үбһэ хуряажа, звеногой гэшүүн бүхэнэй 100 центнер үбһэ бэлэдхээд байхадаа, мүн сабшалан дээрээ агротехническэ бүхы хүдэлмэри бэелүүлээд байхадаа;

б) сабшалангай мелиоративна отрядууд даажа абаһан бүхы газарайнгаа гектар бүриһөө 15 центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряагаад, сабшалан һайжаруулха тушаа түсэбөөр хараалагдаһан бүхы агротехническэ хүдэлмэри бэелүүлээд байхадаа;

в) луговод бүхэн даажа абаһан сабшалангайнгаа 25 гектар лээрэһээ га бүриин 40 центнерһээ доошо бэшэ ургаса абаад, бэшэ газарһаань түсэбөөр хараалагдаһанһаа бага бэшэ үбһэ хуряажа, тэндээ агротехническэ заабариин ёһоор бүхы хэрэгтэй хүдэлмэри хээд байхадаа;

г) малшад гол ажалһаа һамшангүй ябажа, 10 гектарһаа бага бэшэ сабшалан дээрэһээ га бүриин 25 центнер үбһэ хуряагаад, тэндээ агротехническэ бүхы хэрэгтэй хүдэлмэри түсэбэй ёһоор хээд байхадаа.

3. Тус мүрысөөндэ илажа гарагшадта урмашуулгын нимэ түлөөһэн, магтаал-шагнал үгтэхэ гэбэл:

а) оньһожоруулагдаһан отрядуудта 150—150 түхэригэй хоёр мүнгэн шан, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаад, республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ;

б) луговодуудай оньһожоруулагдаһан звенонуудта 100—100 түхэригэй хоёр мүнгэн шан, республикын Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын дамжуулгын Улаан тугхан барюулагдажа, республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ;

в) луговодууд болон мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ 20—20 түхэригэй арбан мүнгэн шан, «РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ» гэһэн значогтойгоор барюулагдаха;

г) сабшалангһаа баян ургаса абажа, үбһэ ехээр хуряаһан луговодуудай звеное даагшад, оньһожоруулагдаһан отрядуудай бригадирнар, тэдэнэй луговодуудта «Буряадай АССР-эй сабшалангай мастер» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдохо байна.

Луговодуудай дунда дэлгэрһэн энэ социалис мүрысөөнэй дүн жэлдээ нэгэ дахин—1965 оной ноябриин 1-дэ гаргагдаха.

КПСС-эй обкомой, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ

ҺАЛХИНДА ҮЛЕЭГДЭҺЭН МҮНГӨ ЗӨӨРИ

„Забайкаллес" комбинадай предприятинуудта модо тариха, ургуулха хүдэлмэриин хайша хэрэгээр, ээн бусаар эрхилэгдэдэг байһан баримтанууд тухай

«Забайкаллес» комбинадай предприятинуудта модо тариха, ургуулха үйлэдбэри тон хангалтагүйгөөр эрхилэгдэжэ байһые КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй комитедэй хэһэн шалгалта элирхэйлбэ. 1959—1963 онуудай үедэ 12.581 гектар газарта нарһан таригдаһан байгаа. Комбинадай, мүн ой модоной ажахын, модо хамгаалха талаар Буряадай АССР-тэхи инспекциин мэдээсэһэнэй ёһоор ургэжа шадаагүй дээрэһээнь 8313 гектар гэхэ гү, али тарилгын 68,5 процентнь бүридхэлһөө хаягдаһан байха юм. Үлөөшэ тарилгын 47 процентһээ дээшэ бэшэ хубинь ургаа болошо байһан зэргэтэй. Тарилгын хосорһонһоо, ами үрэгүй гарһаша хэһэнһээ болошо 300 гара мянган түхэригэй хии гарза ушаруулагдаба. Хоринин леспромхоздо 1300 гектар тарилгын 1200, Хандагайн леспромхоздо 1300 гектарай 1001 гектарынь ургаагүй. Тиихэдэ Хүрбын леспромхозой хэһэн 1000 гектар тарилга бултадаа, Баргажанай леспромхозой 812 гектарай 88 процентнь хосороо. Эдэ бүгэдэ бүридхэлһөө хүү гаргагдаһан жэшээтэй.

Ой модоной ургалгые һэргээхэ талаар бусадшье хүдэлмэридэ горитойхон дутагдалнууд үзэгдэнэ.

Модо тариха, ургуулха үйлэдбэрини тон хангалтагүй байдалтай байһан ушар иматтал Забайкаллес» комбинадай хүтэлбэриһөө, олохон леспромхозуудай болон лесхозуудай директорнүүдһээ дулдыдана. Ой модоной нөөсые арьбадхаха талаар арадай ажахын удха шанартай угаа шухала эдэ хэмжээ ябуулгануудые тэдэнэр тоонгүй, энэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана, ямаршье хиналта табинагүй. Гүрэнэй һомолһон зөөри аша үрэтэйгөөр, гамтайгаар гаргашалхын түлөө анхаралаа хандуулнагүй, харин тэрэ зөөрине гам хайрагүйгөөр, ээн бусаар гаргашална.

Хиналта эрилтын огто үгы байһые һэмбэаналан, леспромхозуудай болон лесхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэдэнэй ой модоной таһагуудай мэргэжэлтэд модо ургуулха агротехникые бүдүүлигээр хазагайруулдаг байба. Хүрьһынь шанар муутайгаар элдүүридэг, тарилгын бодлор баримталдаггүй, хүрэнгын үрэһэ муугаар бэлдэдэг, тарилга хахадаа нормынь доошонь оруулдаг гэхэ мэтэ али олон баримтанууд элирүүлэгдэһэн байна.

Ой модо хамгаалдаг нютагуудтахи эмхи зургаануудта хүдэлдэг зарим үнэн сэхэ бэшэ хүдэлмэрилэгшэд хэһэн хүдэлмэри тухайгаа хуурмаг мэдээ дээшэнь хүргэдэг, мүнгэ хүнүүдтэ үгэһэн тухай худал саарһануудые зохёодог байһан баримтанууд тодоруулагдаа. Энэ жэлдэ 213,7 гектар газарта тарилга хэгдэбэ гэжэ Захааминай лесхозой тоосоон дотор бэшээтэй байгаа. Харин тэндэ үнэндөө 176,5 гектар талмайда модоной үрэһэн һуулгагдаһан. Тиигэжэ 615 түхэриг мүнгэ эндэхид үбэршэлбэ. «Уабеклес» трестын Галуута Нуурай модоной комбинат 400 гектарта тарилга хэгдээ гэжэ 1963 онойнгоо тоосоон дотор зааһан юм. Үнэндөө мини 227,75 гектар элдүүрилжэ, үрэһэ һуулгаһан бэлэй. Энэ жэлдэ 368 гектар дээрэ тарилга хэһэн аад, 500 гектарта хээбди гэжэ тоосоон дотороо бэшэһэн жэшээтэй.

Леспромхозуудай, лесхозуудай ой модоной таһагуудта ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг эдэбхи үүсхэлтэй, үнэн сэхэ, бэрхэ хүдэлмэрилэгшэд хүдэлдэг. Гэхын хажуутаар өөһэдынгөө уялгада һэшхэлгүйгөөр хандадаг, гүрэнэй болон ажалай журам һэнгэргүйгөөр эбдэдэг, ан гүроол хюдадаг, адилгэ абадаг, архи намнадаг, ноёмшо нозогой хүнүүд тушаал даадаг.

Комбинадай ой модоной ажахын таһаг, тэрэнэй начальник Лопатин хангалтагүйгөөр хүдэлнэ. Тэрэ таһаг түсэб дүүргүүлхэ хэрэгые муугаар эмхидхэнэ, модо тариха түсэб даабари зохёоходоо аймаг бүхэнэй эрхэ байдалые хараада абангүй, һанаһан соогоо леспромхозуудта хубаарилжа жархидаг заншалтай. Бүтээгдэхэ хэмжээ ябуулгануудайнгаа экономическа талаараа ашаг үрэтэй байхыень оролдоногүй.

Ой модоной ажахын, ой модо хамгаалха талаар Буряадай АССР-тэхи инспекци (нүхэр Голубев) модо тариха, ургуулха үйлэдбэрине зүб ёһоор эрхилхэ заабари наринаар сахидаг болгохын тулада эрид шууд эрилтэ табинагүй. Ойдо модо тариха, һуулгаха хүдэлмэриин шанарые һулаар хинан шалгана. Тиихэдэнь тус инспекциин элирүүлһэн дутуу дундa зүйлнүүдые усадхахын хойноһоо комбинадай хүтэлбэри, зарим леспромхозууд болон лесхозуудай директорнүүд шухала хэмжээ абанагүй.

Ушар иимэһээ ой модо һэргээхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ талаараа ехэ дутагдалтай байһанай түлөө, энэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр, ээн бусаар хандажа, ехэ хэмжээнэй тарилга хосоргоһоной, гүрэнэй мүнгэ зөөри хайра гамгүйгөөр гаргашалжа, арадай ажахыда ехэ хохидол ушаруулһанайнь түлөө партийно-гүрэнэй комитет «Забайкаллес» комбинадай начальник нүхэр Масловта шанга һануулга хэһэн, комбинадай начальнигай орлогшо нүхэр Митановта выговор, комбинадай ой модоной ажахын таһагай начальник нүхэр Лопатинда шанга выговор соносхоһон байна. Нүхэр Лопатинние энэ тушаалдань саашадань байлгалтай гү гэһэн асуудал хаража үзэхыень комбинадай начальник нүхэр Масловта дурадхаба.

Модо тариха, ургуулха хүдэлмэридөө ехэ дутагдал ушаруулһан, ехэ талмайн тарилга хосоргоһон, гам хайрагүйгөөр мүнгэ гаргашалһан Хоринин, Хүрбын, Хандагайн, Баргажанай леспромхозуудай, Захааминай лесхозой, Галуута Нуурай модоной комбинадай директорнүүдые, главна лесничэнүүд болон тэндэхи бусад хүдэлмэрилэгшэдые харюусалгада хабаадуулха талаар асуудал хаража үзэхыень «Забайкаллес» комбинадта (нүхэр Масловта), тэрэшэлэн аймагуудай партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүдтэ даалгагдаба.

Модо тарижа ургуулха, ой модо һэргээхэ хүдэлмэриин хойноһоо шанга хиналта табихыень, леспромхозуудай болон лесхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ эрилтэ шангадхахыень, ой модоной ажахые эрхилхэ хэрэгтэ ушарһан дутагдалнуудые зайсуулхыень ой модоной ажахын, ой модо хамгаалха талаар Буряадай АССР-тэхи инспекцидэ (нүхэр Голубевто) партийно-гүрэнэй комитет дурадхаба.

Аймагуудай, поселково болон сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомууд хадаа ой модо һэргээхэ талаар леспромхозуудай, лесхозуудай хэжэ байһан хүдэлмэриин хойноһоо хиналта шалгалтаяа шангадхаха, модо тариха болон һуулгаха газарнуудаа зүбөөр шэлэн олохо асуудал ходо зүбшэжэ байхань шухала гэжэ комитет тоолоно.



Кабанскын совхозой хоёрдохи отделенидэ Ф. З. Чумаковой хүтэлбэрилдэг партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэг һайнаар хүдэлнэ. Мүнөө тус бүлэгэйхид малай үбэлжэлгын ябасые ходо шалгана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүлэгэй гэшүүн И. И. Шадрин МТФ ерээд, зоотехник З. Родионоватай хөөрэлдэжэ байна.

Тэниглэн һуултай бэшэ

Арадай хинагшадай хабаадахагүй юумэн үгыл гээшэ ха. Нэгэ шухала камини дүүргээд байхада, нүгөөдэнь гаража ерэнэ. Партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха манай бүлэг хадаа эгээ мүнөө ниитынгээ адууһа малые таргаи тобироор ондо оруулха, шэнэ түл абалганда һайнаар бэлдэхэ асуудалда анхаралаа онсо хандуулна.

Үрданайхида орходоо үбһэ һолоомон яһала элбэг, малайшье байра байдал һанаһанда хүрэмөөр бэлдэгдээ гээшэ. Гэбэшье һайн байнабди гээд һанаа амар, тэниглэн һуултай бэшэ байна. Малай тэжээл бүйлүүлгэ дээрэ хиналта хэгдэнэ, хони түрүүлгын бэлэдхэл шалганабди. Жаргалантын, Түглын, Баян Голой отарануудай байрэ байдал хаража үзөөбди. Тэндэхи байдал яһала түбхинэнхэй. Гэбэшье үнэн наринаар шэнжэлжэ үзэхэдэ энэ тэрэ дутагдалнууд ушарна. Тэдэнийе зайсуулхын тула фермын хүтэлбэридэ саг дарыдань дуулгагдана, тэрэнэй дүүргэлтые дахинаа шалгагдана.

Б. БАБУДАЕВ,
Хоринин аймагай Үдын совхозой 3-дахи фермын партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэгэй түрүүлэгшэ.

ХИНАЛТА ДОРО

Ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада бэлэдхэл колхоз, совхоз бүхэндэ мүнөө үедэ шамдуу яаралтайгаар эмхидхэгдэхэ зэргэтэй. Трактор болон хүрьһэ элдүүрилхэ зэмсэгүүдые заһабарилхын хажуугаар хүрэнгынгөө үрэһэ сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүсэд оруулха, һайнаар хадагалха гээшэ шухалада тоологдоно. Тиимэһээ Яруунын үйлэдбэриин управлениидахи партийно-гүрэнэй хиналтын комитет колхоз, совхозуудаар хүрэнгын үрэһэнэй хэр зэргээр сэбэрлэгдэжэ, хадагалагдажа байһые шалгалта хэбэ. Энэ хүдэлмэридэ партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха ажахынуудтахи бүлэгүүд болон постнуудай гэшүүд олоороо хабаадалсаба.

Тиихэ зуураа «Комсомольский» совхоздо, «Коммунизм» колхоздо дутагдалнууд элирхэйлэгдэбэ. Жэшээнь, «Коммунизм» колхозой хоёрдохи бригадын (бригадир нүхэр Дугаров) Бага Үльдэргын орооһоной тоог дээрэ обоолоотой хэбтэһэн 200 центнер хүрэнгын обёос ехээр халажа, хэрэгсэлһээ гараһан баримта тодорхойлогдоо. Тиихэдэ «Комсомольский» совхоздо хүрэнгын үрэһэнэй бүридхэл муугаар хэгдэдэг, тоо мэдээень тухайлад гээд гаргадаг байба. Тэрэнһээ болошо хүрэнгын үрэһэ хулгайлха, үрихэ ябдал үзэгдэһэн байна.

Управленидэхи партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй зууршалгаар тус асуудал парткомой бюродо табигдажа, эдэ хоёр ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ зэмэ тохогдоһон, дутуу дунданудаа дары зайсуулха эрилтэ табигдаба.

Ц. ГАЛСАНОВ.

СОМОР БОЛГОГДОБО

Улаан-Үдын управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитет ажахынуудта байгуулагдаһан хиналтада туһалха бүлэгүүдтэй хамтаржа, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы захиргаанай албанда хүдэлдэг тушаалтадые соморлохо, үсөөрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри эмхидхэһэн байна. Тэрэнэй эсэстэ управлени дотор 56738 түхэриг салин хүлһэнэй фондһоо хорооогдоһон, 82 тушаал үлүү гаража үгэһэн байна бшуу. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 24 элдэб тушаал үлүү байгаа. Тэдэндэ жэл соо 10810 түхэриг салин түлэгдэхэ һэн.

Энэ хүдэлмэри хойшодоо үргэлжэлүүлэгдэхэ зэргэтэй. Аймпотребсоюзда 14 элдэб тушаал хаһагдажа, жэлэй 4580 түхэриг алмаха арга олгогдоо. Үнгэрһэн үе соо управлени дотор 113 үлүү тушаал сомолрогдожо, 74 мянга 598 түхэриг алмагдаа. Иигэжэ партийно-гүрэнэй хиналтын хүдэлмэрилэгшэдэй ашаар гүрэнэй ехэ мүнгэн алмагдаһан жэшээтэй.

Ц. БАТУЕВ.



ОЛОНОЙ НЮДЭН ХУРСА!

ПАРТИЙНО-ГҮРЭНЭЙ ХИНАЛТЫН ХУУДАҺАН N 7 (14)

АРАДАЙ ХИНАГШАДАЙ ХУБИТА ЕХЭ

(Хүдэриин совхозой партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэгэй хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө)

Хабарайнгаа тарилгада һаянайл шиидэжэ ороһон, сүлөө забдагүй саг хүрэжэ ерэнхэй үе һэн. Иван Намсараевич өөрынгөө туһалагшадые — партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэгэй гэшүүдые суглуулаихаһ, тэдэндээ хабарай тарилгын үедэ юу хэхэ тухайгаа, ямар түсэбтэй байһанаа тодорхойгоор ойлгуулжа үгэнэ. Тиигээд тэрэ дары бригада бүхэндэ тарилгын бүхы хүдэлмэрине нарин нягтаар шалгажа байха гэһэн даабари хүн бүхэндэ үгтэнэ.

Арадай хинагшад хоёрдохи отделениин 4-дэхи бригадада ерэбэ. Эрэли гэжэ полидо тарилга хэжэ ябаһан хүдэлмэришэд үрэһэеэ газарай хүрьһэн дотор хүсэд һайнаар оруулангүйгөөр тарижа ябаад. Шалгажа үзэхэдэнь гурбан гектар тухай газарта иимэ голодоһо гараһан байба. Шанар муутайгаар газар хахалһан, тарилга хэһэн тракторист болон сеялкашад удэшэлэн бригадын суглаан дээрэ зэмэлэгдэбэ. Голодоһо гараһан газараа ямаршье түлөөһэгүйгөөр тэдэнэр өөһэдөө дахин элдүүрилбэ. Иимэрхүү дутагдал дүрбэдэхи отделенидэ мүн лэ ушарһан байгаа. Теэд саг соонь хиналта бэелүүлһэнэй ашаар иимэ алдуу совхоз дотор дахинаа огто ушараагүй юм.

Үбһэ хуряалгын, силос дараалганай шанар баһал ходо шалгагдажа байгаа. Бага Хүдэриин отделениин хүдэлмэришэд силосэо ёһоор нягтаруулангүйгөөр даража байтараа, арадай хинагшадта баригдаа һэн. Һогооборишье ногоо үлөөхэгүйн түлөө ехэ оролдоо һэн. Энэ жэлдэ үбһэн һайханаар абтаа. Нёдондонойхиһоо 6000 центнер ехэ үбһэн һурилэгдөө. Энэ амжалтада арадай хинагшадай оруулһан хубита яһала ехэ.

Таряа хуряалгын үедэ тэрэнэй хүдэлмэри бүришье эршэдээ бэлэй. Орооһоной тоог дээрэ, агрегадуудай дэргэдэ үшөө 8 нэет шэнээр байгуулжа, тэндэ эдэбхитэй нүхэдые һуугаһан, тэдэнийе партийна суглаан дээрэ баталһан байха юм. Энэ ушар хинагшадай харюусалгые улам дээшэлүүлхэ зэргэтэй байһан. Хиналтада хабаадуулагдаһан шэнэ нүхэдтэй семинар үнгэргэжэ, бэелүүлхэ зорилгынь тодорхойлжо үгэһэн.

Шалгагшад түрүүшын үдэрһөө эдэбхи хэшээлтэйгээр даалгаһан хэрэгтээ хандажа, эрилтэеэ улам шангадхаба. Сармик гэжэ полиин 46 гектарай ургаса тон хангалтагүйгөөр хуряагдаһые шалгалта элирхэйлжэ, комбайнерууд нүхэд Стуков, Ануфриев, Цыбиков, Капустин, бригадир Зимерев гэгшэдые нүхэдэйнь үмэнэ зогсооһон, үгэ хүүрынь абхуулһан бэлэй. Иимэ хэмжээн бусад механизаторнуудта ехэ һургаал болошо үгэһэн байна. Таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалгын үедэ орооһоной тоогуудые үдэр, һүнигүй шалгажа байдаг байгаа. Иигэжэ орооһо хулгайлха, үрихэ хэхэ ушарнуудые огтолон зайсуулха үндэһэ һуури табигдаһан шуу.

Мал ажал дээрэшье эндэхи арадай хинагшад аша туһатай юумэ бүтээжэ байдаг. Зундаа мал адуулха тушаа анхаралаа онсо хандуулаа. Жэшээнь, нэгэдэхи фермын үнеэд үглөөгүүр орой болоһон хойно бэлшээридэ гаргагдадаг, муутаар адуулдаг баримта тодоруулагдаа. Техник-үрэжүүлэгшэ нүхэр Эрдынеев хони үрэжүүлгын хаһын ороод байбашье, ажалаа хаяжархёод архидажа, зайгуултажа ябаһан байгаа. Эдэ бүгэдэ ушарнууд олоной хэлсээндэ табигдаһан, хинагшадай эрилтээр совхозой дирекци тэдэндэ али болохо зэмэ тохоһон байха юм.

Хүдэриин совхоздохи партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэгэй гэшүүд зондоо хүндэтэй хүнүүд болошо шаданхай. Тэдэнэр забхай ябадалтантай, залхуу зайрангуудтай, хулгайшад болон хулиганууудтай эрид шууд тэмсэдэг хүсэн болоиxой. Эдэ бүгэдые элирүүлхэдээ улад зондоо гүшэглэдэг, тэдэнтэй ходо холбоотойгоор ажал хүдэлмэреэ эмхидхэдэг шуу. Тахяатай 1300 дальбэраа үхүүлһэн зоотехник нүхэр Серебренников, зүгын 80 бүлэ хосоргоһон зүгышэн нүхэр Курикалов, энэ гэмтэ ушарнуудые хайхараагүй ябаһан совхозой главна зоотехник нүхэр Паньков, отделениие эрхилэгшэ нүхэр Бaнеев гэгшэд шанга зэмэдэ хүртэһэн байха.

Мүнөө үедэ совхозой арадай хинагшад малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Үбэлжэлгын хэр зэргээр үнгэржэ байһые ходо хинан шалгажа байна. Тиихэдээ малай тэжээл бүйлүүлгэн тушаа анхаралаа онсо хандуулна.

Хүдэриин совхозой хинагшад үнэхөөрөө олондо туһатай ехэ үүргэ дүүргэжэ байдаг хүсэн болошо шаданхай. Арадай хиналтада олон хүн хабаадуулагдана. Энэ ажахыда 13 хүнһөө бүридэһэн ниитэ совхозой бүлэг саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг. Тиихэдэ энэ совхоз дүрбэн отделенитэй юм. Тус бүридэнь партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэг байгуулагданхай. Фермэ, гүүртэ, отара, бригаданууд дээгүүр хэмтадаа хорин пост хүдэлнэ. Энэ ехэ хүсые совхоздохи бүлэгэй түрүүлэгшэ нүхэр Мункуев хүтэлбэрилдэг.

Совхозой бүлэг хадаа бэелүүлхэ хүдэлмэреэ һара бүхэндэ түсэблэдэг. Тэрэ түсэбыень партком баталдаг. Тиигэһэнэй удаа бүлэгэй түсэб отделенинүүдэй бүлэгүүдтэ, постнуудта тараагдана. Тэрэнэй үндэһөөр отделенинүүдэй группанууд өөһэдынгөө бүтээхэ юумые мүн лэ түсэблэжэ, партийна эхин организацинуудта баталуулдаг байха. Гадна бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэр хэһэн бүтээһэн юумэеэ, бэелүүлэгдэхэ саг болзор тухайгаа тусхай дансада үдэр бүри тэмдэглэжэ байдаг заншалтай.

Арадай хинагшад гэһэн алдартай болоһон Чагдаржан Будаев (3-дахи отделени), Эрдыни Лыгдунов (4-дэхи отделени), Федор Третьяков, Клавдия Макаровна Жарникова, Василий Романович Серебренников (2-дохи отделени), Иван Михайлович Третьяков (1-дэхи отделени) эдэбхи үүсхэлтэйгээр, хэшээл оролдосотойгоор ниитынгээ уялгые бэелүүлдэг, нютаг зондоо хүндэтэй нүхэд болонхой. Эрхим һайнаар хүдэлдэг һэн тулада тэдэнийе совхозой дирекци нэгэнтэ бэшэ шагнаһан, магтаһан байха юм.

Партийно-гүрэнэй хиналта хадаа совхозой ажал хэрэгтэ ашатай туһатай нүлөө үзүүлнэ. Ажал ябуулгада ушардаг алдуу эндүүнүүдые, дутуу дундануудые саг дарыдань зайсуулха, үйлэдбэрине зүбөөр хүтэлбэридхэ хэрэгтэ эрхимээр туһална. Хүдэриин совхоз 1964 оной 11 һарын дүнгээр нёдондонойхидо орходоо 1025 центнер мяха, 2728 центнер һү, 12000 центнер орооһо таряа ехээр абаһан, гектар бүриһөө дундa зэргээр 12,5 центнер таряа хуряагла. Энэнь 1963 онойхиһоо 3,6 центнерээр ехэ болоно бшуу. Совхозой туйлаһан энэ амжалтада эндэхи арадай хинагшадай оруулһан хубитань нилээд ехэ гэжэ тэмдэглэмээр.

С. КЛИМОВ,
Хяагтын үйлэдбэриин управленидэхи партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

ХАРЮУСАХА ЁҺОТОЙ

Түмэр зэмай Зэдэ станциин коллектив вагонуудые ашаалха, ерэһэн ашаа буулгаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь холо урид дүүргээ. Декабриин 20-ной байдалаар даабриһаа гадуур 40 вагон ашаалагдажа, 116 вагонуудай ашаан буулгагдаа. Колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай нэрэ дээрэ машина, техникэ, барилгын элдэб материалнууд болон бусад хэрэгсэлэй жэлһээ жэл бүридэ олоор, ехээр ерэжэ байхые харахада урматайшье, баярлахааршье байна.

Байгша ондо манай коллектив муу бэшээр хүдэлжэ гэраба. Ажалдамнай нэгэшье голодоһон гараагүй. Гэхэтэй хамта вагонуудай ашаа тээлгэ, буулгалга дээрэ зогсолгонь хараалагдаһанһаа ехэ байшоо. Энэ ушар имагтал ашаа абагшадай гэмээр тохёолдоо гээшэ.

Манай станци дээрэһээ «Бурятцелинстрой» трестын 5-дахи барилга-хабсаралгын управлени (начальнигынь Алексей Иванович Юрьев) ехэхэн хэмжээнэй ашаа абадаг юм. Тус управлени ашаа буулгаха, шэрэжэ абаашаха шухала механизмуудаар бүрин хангагданхай. Теэд манай һанахада, гансал хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр ажал хүдэлмэриин муугаар эмхидхэгдэһэнһээ болошо, тус управленидэ ерэһэн вагонууд хори, хори гаран час буулгагдаагүй зогсожо байна. Энэ шалтагаанаар һүүлэй гурба һарын туршада 5-дахи барилга-хабсаралгын управленидэ 597 түхэриг яла тохогдоо бшуу.

Ёримэй ёһоор түмэр замай хажууда буулгагдаһан ашаа дары абаашагдажа, замай хажуудахи талмай сэбэрлэгдэжэ, сулөөлэгдэхэ ёһотой юм. Энээн тухай нүхэр Юрьев һайн мэдэнэ. Теэд хараад үзыт зураг дээрэ. Управленидэ ерэһэн хирпиисэ, барилгын модон ямаршье ёһо гуримгүйгөөр вагонуудһаа буулгагданхай хэбтэнэ. Ноябрь һарада эдэнэртэ шулуун нүүрһэн ерэһэн байгаа. Тэрэнь гурбан үдэртэ харгын хажууда хэбтэжэ, зам хаалтатай байшоо.

Табадахи мухар харгы СМУ-гай централна складуудта ошодог, тэдэнэй газар дээгүүр гарадаг. Теэд энэ замаар мүнөө үедэ вагонуудые ябуулхын аргагүй болонхой. Энээндэ мүн лэ управлениин хүтэлбэрилэгшэд зэмэтэй гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Гадна вагонуудые иишэ тиишэнь ябуулха гурим мүн лэ бүдүүлигээр хазагайруулагдана. Иимэ дутагдалнуудай саашадаа эбсэжэ болохо гү? Үгы гэжэ һанагдана. Теэд нүхэр Юрьев энээн тухай юун гэжэ бододог юм ааб? Һүүлэй үедэ энэ хүтэлбэрилэгшэ телефонооршье манадтай хөөрэлдэхэеэ болинхой. Тэдэндэ ерэжэ ябаһан ашаан тухай эртээнһээ дуулгаха гэбэл дэмы — хүсэд хөөрэлдэнгүй телефонойнгоо трубка хаяжархиха гэхэ мэтын ааша гаргадаг болоо. Совет хүтэлбэрилэгшэдэ энэмнай хэр таатай ябдал гээшэб? Ямар ашаанай ерэжэ ябаһые эртээнһээ мэдээд, тэрэнээ буулгахын тула бэлдэжэ байхын орондо амарынь хараад, гүрэнэй мүнгөөр яла түлэнэ ха юм.

Тэрэшэлэн «Сельхозтехникын» Зэдын магазин, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозууд ерэһэн ашаагаа сагтань буулгажа абаашанагүй. Тэдэнэртэ ерэһэн «СК-2,6» комбайнууд декабриин 14-һөө хэбтэжэ байһаар.

Иимэ жэшээнүүдые олоор харуулжа болохо байгаа. Эдэ бүгэдэһөө ямар тобшолол хэлтэйб гэбэл, имагтал зарим хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр вагонууд сагһаа үлүү баригдана, ерэһэн машина, техникэ, элдэб ашаан удаан хэбтэжэ, эбдэрнэ, шанараа гээнэ.

Партийно-гүрэнэй хиналтын органууд иимэрхүү хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга хэмжээ абаха ёһотой.

В. БОЛОТОВ,
Зэдэ станциин начальник.



ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Зэдэ станциин түмэр харгынуудай хоёр хажуугаар хайша хэрэгээр хаягдаһан барилгын материалнууд. Эдэ хадаа «Бурятцелинстрой» трестын мэдэлэй Алексей Иванович Юрьевэй хүтэлбэрилдэг барилга-хабсаралгын 5-дахи управленидэ асаргдаһан зүйлнүүд. Дундань һууг шамнай тус управлениин начальник гэмтэ нюур нүхэр А. И. Юрьев гээшэ.

ҮРИЛТЭ ХЭГШЭД САЛИНГААРАА ХАРЮУСАГ

Улаан-Үдын гурбадахи интернат һургуули. Городой хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай хэдэн зуугаад үхибүүд эндэ һурадаг. Булта гүрэнэй тэдхэмжэ дээрэ байдаг. Гутал хубсаһанһаа эхилээд, эдеэ хоол, ном дэбтэр тушаа үхибүүдшье, түрэлхидыньшье һанаата болодоггүй.

Гэбэшье һүүлэй үедэ тус һургуулида мүнгэ зөөри гаргашалха гурим хазагайруулагдажа, эндэхи зарим зөөри һарнигдажа, иишэ тиишээ тардагдажа байна гэһэн дохёо Октябрьска районой партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ ороһон байгаа. Эдэ мэдээнүүдэй шалгагдахада олон дутуу дундaнууд элирүүлэгдээ.

Һургуулиин директор нүхэр Тарабукинай, бухгалтер Галендухинагай албан хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандаһанһаа болошо, байгша оной декабриин 1-нэй байдалаар 6.940 түхэриг мүнгэн элдэб хүндэ тараагданхай байба. Үридэ оролшодой дунда һургуулиин директор Тарабукин, ажахые даагша Бурков, хүмүүжүүлэгшэ Астратов болон бусад тушаалта хүнүүд бии. Зарим хүнүүд, жэшээлхэдэ, һуралсалай таһагые даагша нүхэр Райхман, ахалагша хүмүүжүүлэгшэ нүхэр Андрущак, библиотекые даагша нүхэр Молчанова, биологи ба химиин кабинедые даагша нүхэр Невская гэгшэд абаһан, гаргашалһан мүнгэнэйнгөө түлөө саг соогоо тооһодоггүй байһаар. Урдань ажахые даагшаар ажаллаһан нүхэр Меринов байгша оной январь һараһаа эндэ хүдэлнэгүй. Тиигэбэшье мүнөө болотор 8.406 түхэригэй эд зөөриин түлөө тооһоогүй, хэндэшье тушаажа үгөөгүй байха юм.

Иимэ байдалтай һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд эбсэжэ байгаа. Нүхэр Нэгорный гэгшын даадаг складта һаяхан шалгалта болоо. Тиихэдэнь 171 түхэригэй эд зөөри үлүү байшаба. Хаанаһаа энэ зөөри үлүү гараа гээшэб? Харин тиихэдэнь кастелянша байһан Красовская 170 түхэригэй зөөри дуталдаа.

Жэлэй дүүрэхэдэ инвентаризаци хэхэ, шэнэ абаһан юумэеэ тэмдэглэхэ гурим энэ һургуулида сахигданагүй. Тэрэшэлэн багшалһан саг тодорхойлхо, тарификаци хэхэ гурим хазагайруулагдана. Энээн дээрэһээ болошо, багшанарай салин хүлһэ буруугаар түлэхэ ушар үзэгдэнэ.

Тэрэшэлэн хүдэлмэришэдтэ жэлэйнь амаралта саг соогоо үгтэнгүй, хэрэглээгүй амаралтынь түлөө мүнгэн түлэгдэнэ. Энэмнай болохогүй хэрэг гэжэ мэдээжэ ха юм. Гадна зарим хүдэлмэришэдтэ үлүү мүнгэн олон ушарта түлэгдэдэг байба. Жэшээлхэдэ, һургуулиин директорай ажахын талаар туһалагша нүхэр Бурковта һара бүридэ 15 түхэриг мүнгэн үлүү үгтэжэ байгаа. Хамта 9 һарын туршада нүхэр Бурков 135 түхэриг мүнгэ хуули бусаар абажа элеэ. Жолоошон Лемзяковто мүн лэ иимэ аргаар 102 түхэриг 50 мүнгэн үлүү түлэгдөө. Хүмүүжүүлэгшэ Астратовта апрель, май, август һаранuудта кочегараар ажаллаһан нэрэ олгожо, 75 түхэриг үгэһэн байна. Юһэ һарын туршада салин хүлһэндэ 1036 түхэриг үлүү таргашалагдаһан байба.

Нэгэ газарта олон тушаалда хүдэлжэ болохогүй гэһэн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол тус интернат-һургуулида бүдүүлигээр хазагайруулагдана. Үборшиинууд нүхэд Кошелева, Пономарева, Тихонова, слесарь Гайдин болон бусад хоёр тушаалда ажаллаа нэрэтэй болошо, хоёр салин хүсэдөөрнь абажа байгаа.

Ажалай дэбтэр эрхилхэ гурим мүн лэ сахигдадаггүй гэжэ элирүүлэгдээ. Ажалда абтаһан, ажалһаа гаргагдаһаниинь, үгышье һаа, ондоо ажалда ороһониинь тэрэ сагтаа бэшэгдэнэгүй. Олон хүдэлмэрилэгшэд ажалайнгаа дэбтэр тушаагаагүй, өөһэдөө бэедээ абажа ябаһаар.

Гүрэнэй мүнгэ зөөри гаргашалха гурим эбдэһэнэйнь, энэ хэрэгтэ ээн бусаар хандаһанайнь түлөө һургуулиин директор Тарабукинай, бухгалтер Галендухинагай хахад һарынь салин дээрэжа, гүрэнэй бюджедтэ оруулха гэһэн шиидхэбэри абтаа.

Д. ЦЫРЕНОВ.



БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюүр.
1964 оной декабриин 25.



ЗАХИГШАДТА ТҮРГӨӨР ХҮРГЭХЭ

Мүнөө сагта хэблэл гээшэмнай ехэхэн удха шанартай гэжэ олондо мэдэжэ. Ушар иимэһээ бүхы газета, журналнууд, бусад хэблэл саг болзор соогоо уншагшадтаа хүргэгдэхэ ёһотой, абаашадаганашье гээшэ. Манай республика дотор 8850 километр почто зөөгдэнэ. Почтын эшэд зөөгдэхэ түмэр харгы, автомашина хэрэглэгдэнэ. Һүүлэй үедэ мүн самолёдоор почто зөөгдэжэ болоо. 1963 ондо почтын 5 мянган тонно ашаа, тэрэ тоодо гурбан мянга хахад тонно газета, журналнууд, самолёдоор зөөгдэһэн байна. Энээниие 1950 онойхитой сасуулбал таба дахин ехэ болоһон жэшээтэй.

Газета, журналнуудые уншагшадай гэр, байрануудаар таража үгэхын түлөө 638 почтальон ажаллаган. Тэдэнэй ажалые хүнгэлхын түлөө почтын бүхы ашаае тушаан абадаг, тэндэһээ уншагшадта тараадаг 50-аад пункт байгуулагдаһан, олон квартиратай габхар гэрнүүдэй үүдэндэ газета, журналнуудые орхидог 620 хайрсаг табигдаа. Тиигэжэ газета, журналнуудые уншагшадта абаашаха хэрэгые аад бүгэдэ нилээд түргэдхэһэн байна. Жэшээнь, 1958 ондо түбэй газета, журналнууд оройдоол 5—6 аймагай центрэтэ хэблэгдэһэн үдэртөө абтадаг байгаа һаа, мүнөө бүхы аймагуудта абтадаг болоо.

Гэбэшье энэ ажал дээрэ дутуу дунданууд үшөөл ушарһаар. Эдэниие «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакциин шалгалтын бригада элирүүлһэн байна. Зарим үедэ газета, журналнууд почтын конторһоо 2—3 үдэрэй түсэб шаха хэбтэнэ. Иимэшүү байдал Заханминай аймагай «Красный Октябрь», «Байкал», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудаар үзэгдэнэ. Олохон аймагай хэлхээ холбооной конторы худалмаришад холын гүүртэ, отарануудта, харгыһаа хажуу байдаг зарим нютагуудта саг болзор соогоо почто абаашагдана гү гэжэ хинан шалганагүй. Ушар иимэһээ «Союзпечать» саг болзор соогоо почто абаашадаганашье гэжэ түрэгдэлдэ хахархай хүдэлмэрилэгшэд почтын ажал саг болзор соогоо уншагшадта абаашадаг байха гү гэжэ хинажа байха ёһотой. Хэрбээ энэ хэрэгтэ ямар нэгэн дутуу дундануудые элирүүлбэл, тэрэниие дары түргэн усадхаха шухала.

Н. ХАЗАГАЕВ.

„ШЭХЭ ДҮЛИИ“

Радиогүй айл дүлии, загаһагүй нуур дүлии» гээшэ малшад Р. Бабудаев Ц-Д. Ринчинова хоёрой хонин һүрэг хаража байһан Хара-Хужар гэжэ нютагһаа удхатай юм. Ушар юуб гэхэдэ малай тус байра Баян Гол-һоо 13 модоной хараада хэдэ улын хабшаг, хүбшын соорхойдо оршодог юм. Нишэ неделиин туршада автолавка хоёр дахин ерэдэг ухаантай, гэбэшье почто огто асарагдаагүй шахуу. Угайдхадаа радиоприёмнигынышье дуугай байһаар үнинэй. «Энэ радиоприёмнигыемнай дуугаргаар болгыт. Энэ ой модон соотнай шэхэ дүлии. нюдэ балай байнабди. Далхай дээрэ, мүн орон дотороһоншье юун болоно байгаа юм—мэдэхын аргагүй» гэжэ эндэхид совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ яһала хандажа гээшэ. Тэд тэдэнниие малшадай ариилтые мүртэй дээрэ тоолоошегүй гээшэ ха. Мүнөөшье болотор радиоприёмнигынь лаһанагүй, газетэ, журналнуудые асарнагүй. Ушар иимэһээ эдэ малшадай ариилтые хэзээ бэелүүлхэ байһанаа газетээр дамжуулан харюусыт гэжэ Үдын совхозой партком̃до хандагдана.

Д. РИНЧИНОВА.
Үдын совхоз.



Түнхэнэй аймагай түб—Хэрэнэй Культурын байшангай уран һайханай бүлгэмэй коллектив эндэхи хүн зоной дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Тус коллективэйхид ородой классическа, мүнөөнэй совет композиторнуудай дуунуудые шадамар бэрхэ гүйсэдхэдэг болонхой. Гадна пьесэ, хатар танцанууд табигдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дуушадай хоор.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ТАКСИДА ҺУУХАМ ГЭЭД...

Улаан-Үдэ Закаменск тэгэг маршрудаар хүнгэн такси ябадаг болоһоор үнинэй юм. Энэмнай тон һайшаалтай хэрэг. Хэды тиимэшье һаа, нэгэл муутай. Хүнгэн таксигаар ябаха аяншадые Закаменскын нэгэ үдэр урид жээндэ бэшэдэг юм байна. Тиихэдэ жээндэ бэшэгдэһэн хүн бүхэнһөө нэгэ нэгэн түхэриг мүнгэ абадаг заншалтай. Тэд зарим хүнүүд үдээдэрнь таксида ерангүй үлэшэдэг, үгышье һаа хожомдошоог. Тиигэжэ үлөөгүүр эртэ ябаха байһан хүнгэн такси һуулгаха хүнгүй алга хооһон байгаһаа хүдэлдэг.

Һаяхан намтай ниимэ ушар тохёолдоо. Улаан-Үдэ аэродромһоо хүнгэн такси бодожо, Цахирһаа һахы һалаг юумэй Закаменск ерэбэб. Тиигэжэ хүнгэн таксиин эзэнтэй гараар гүйдэлөөрөө ошобо гээшэб! Тэдэ тэндэмнай үлөөдэрэй таксида һууха бидэлэт үгы байлай. Үлөөдэрын автобус хүлеэжэ газар ошоод байтарни, хүнгэн хоёр такси хүржэ ерэбэ. Тэдэнэнь нэгэ нэгэл хүнүүд һуунхай.

— Үсэгалдэр таксида һууха билет үгы гэжэ бидэнэртэ хэлээ һэмнай.

Мүнөө болохоор һүүлдэжэ абашаха хүнгүй мнинта гайхалтайгаар ямар гайхалтай юм,—гэжэ бидэнэр жолоошонһоо асуубабди.

—Город ошохо гэжэ бэшүүлһэн хүнүүднай ерээгүй. Энээнһээ урид мүн баһа иимэшүү ушар оло дахин тохёолдоо байгаа,—гэжэ тэрэмнай харюусаба.

Ушар иимэһээ хүнгэн таксида һууха хүнүүдые урда үдэрынь ээлжээндэ мнинта бэшэнгүй, харин бидэнэйхи наймаалхаа яаха юм. Тиибэл үлөөдэрынь тэдэ хүнүүдые хожомдонгүй ерэхэ һэн, мүн ондоошье хүнүүд машинада һууна аа гүб гэжэ бидэ хүлеэхэгүй байгаа.

Б. ШОЕНОВ.

„ДУУЛАНА ГҮТ: КАРАУЛ, КАРАУЛ!...“

Манай газетын 1964 оной декабриин 5-най номерто «Дуулана гүт: «караул, караул!...» гэһэн гаршагтай бэшэг толилогдоһон байгаа. Энэ бэшэг соо Хэжэнгын совхозой Хүхэ Добо тосхондо ажаһуудаг Афанасий Кривошеев хэмээгшэ ажалладаггүй, энээгүүр тэрээгүүр зайгуултажа, калым сохино гэжэ хэлэгдэһэн байгаа. Тиихэдэ умсынгөө малда хэнэйшье зүбшөөлгүйгөөр аяар 40 центнер үбһэ бэлэдхээ. Һамганиинь мүн баһа гахайн фермэдэ ажаллаа болоод, комбикорме болон бусадшье тэжээлые гэр тэзшэ зөөнэ гэжэ энэ хэрэг бэшэгдэһэн. Хэтэржэ ерэхэдээ А. Кривошеев ходо архи уудаг, тиигээд гэртэхинээ харадаг, сохидог гэжэ бэшэгдэһэн байгаа.

«Газетэдэ толилогдоһон энэ бэшэг соохи баримтанууд тон зүб байна, А. Кривошеев хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаха болобо»,—гэжэ Хориин аймагай прокурор нүхэр Д. Дагбаев манда мэдээсэбэ.

АНХАРАЛАЙ БУЛАГЫЕ БҮ ШЭРГЭЭГЫТ

Ажалшадай һуудал байдал һайжаруулха хэрэгтэ гүрэнэй социальна страховани угаа ехэ удха шанартай. Манай орон дотор социальна страховаииин мүнгэ зөөри профсоюзуудай мэдэлдэ байдаг гээшэ. Республика доторнай гүрэнэй социальна страхованида 14 миллион үлүүтэй түхэриг мүнгэн энэ жэлдэ һомологдоһон байна. Энэ хадаа тон ехэ зөөри болоно. Энээниие зүбөөр, эзэн ёһоор хэрэглэхэ шухала.

Гүрэнэй социальна страхованида һомологдоһон мүнгэн үбшэнэй шалтагаанаар саг зуура ажаллаха аргагүй болоһон хүнүүдтэ тэдхэмжэ, пенси түлэлгэдэ, аршаан-санаториин хэрэгламжэдэ, туризмын аяншалгада, эмнэлгын эдеэ хоолдо, хүүгэдэй амаралта болон тэдэниие һургуулиһаа гадуур тэдхэн хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, нярайлха эхэнэрнүүдтэ үзүүлэгдэдэг туһаламжада гаргашалагдана.

Совет засагай жэлнүүдтэ манай орон дотор хүн зоной наһа наһалалгын хэмжээн дунда зэргээр 32-һоо 70 жэл хүрэтэр һунаа. Энэ хадаа арад зоной ажабайдалай һайжарһанай эли тодо гэршэ мүн болоно.

Ажалшадай хүдэлмэриинь эрхэ байдал таатай зохид болгогдожо, эмнэлгын талаар хинан һэргылхэ хүдэлмэриин һайжарһанай ашаар республика доторнай хүдэлмэришэдэй үбшэлхэ ябадал нёдондо жэлэйхиһээ 12,8 процентээр үсөөрөө. Мүн хүдэлмэри дээрэ гараһан усал гэмтэлһээ боложо, ажалһаа сүлөөлэгдэхэ ушар 1961 онойхиһоо 15 процентээр бага болоо.

Гэбэшье республикымнай зарим предприятинуудта хүдэлмэришэдэй үбшэлхэ ябадал үшөөл үзэгдэһөөр. Ямар шалтагаанһааб гэхэдэ, ажахын болон профсоюзуудай зарим организацинууд, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд хүдэлмэришэдэй ажал дээрэхи эрхэ байдал һайжаруулха, үбшэниие уридшалан һэргылхэ талаар анхарал оролдолго үшөөл багаар табидаг байна бшуу. Зарим хүдэлмэришэдэй үбшэлдэг ушарые шалгажа үзэхэдэ, энэнь ехэнхидээ хүдэлдэг газартань ариг сэбэр сахидаггүй, хүйтэн байдагһаа болоно гэжэ тодоруулагдаа. Тиихэдэнь хэдэ хэдэн предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд элүүрые хамгаалгын хэмжээнүүдтэ һанаагаа табидаггүй байха юм. Түсэбөө дүүргэхын хойноһоо оролдоод, ажаллаха зохисотой һайн эрхэ байдал хүдэлмэришэдтэ олгохо ябадалые хэрэгсээнэгүй бшуу. «Ямаршье гарзатай байг—хамаагүй, ажалай түсэб заатагүй дүүргэгдэхэ ёһотой» гэжэ ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд баримталдаг лэ. Жэшээлхэдэ, иимэрхүү ушар Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводто, зарим леспромхозуудта яһала үзэгдэһэн. Ой модоной үйлэдбэри дээрэ усал аюулһаа һэргылхэ гурим тон хангалтагүйгөөр сахигдана. Мүн иимэ байдал хүдөө ажахыдашье, барилгын организацинуудташье үзэгдэдэг.

Үбшэлхэ ябадалые үсөөрүүлхын түлөө элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд үшөөл һулаар тэмсэнэ гэжэ хэлэлтэй. Эмшэ врачнуудай эрилтэ ехэтэйгээр хүдэлдэг газартал хүдэлмэришэдэй үбшэлхэ ябадал эрид үсөөрдэг байха юм. Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой захиргаанай, профсоюзай болон элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэдэй хамтааран оролдоһоной ашаар 1962—1963 онуудта хүдэлмэришэдэй үбшэлхэ ябадал нилээд үсөөржэ, социальна страхованиин 17 мянган түхэриг мүнгэн алмагдаһан. Цемент-шиферэй заводой захиргаан предприятиингаа дэргэдэхи эмнэлгын пунктые үргэдхэхэ, шэнэ түхеэрэлгөөр хангаха хэрэгтэ халуун анхарал табидаг, директорэй жасаһаа болон нэмэлтэ олзын нөөсэһөө мүнгэ зөөри таһалжа байдаг. Мүн эндэхид эмшэдэй эрилтэ зүбшэлые анхаралтайгаар хүлеэн абадаг. Үйлэдбэриин түсэб ходо үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ энэ баримта туһа нэмэри болоно бшуу.

Энэ һайн һайхан үльгэр жэшээе бусад предприятинууд, профсоюзай организацинууд, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд дэмжэхэ зэргэтэй.

Гэбэшье сагаан халаадтанай дунда ажал хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандадаг хүнүүд дайралдана. Зарим врачнууд хүнүүдтэ санатори-курортын эмнэлгэ зуушалхадаа, үбшэндэнь таарахагүй газар руу ябуулха ушар гаргана. Үбшэнтэниие саг зуура ажалһаань сүлөөлһэн тухай бюллетень үгэхэдөө үбшэнэйнь нэрые заажа бэшэдэггүй, хожомой үдэрөөр тэмдэглэн үгэдэг баримтанууд шалгалтаар тодоруулагдаа. Иимэ байдал илангаяа Хяагтын, Байгал шадарай, Яруунын, Хориин, Зэдын аймагуудта үзэгдэнэ.

Яруунын аймагай Исэнгын фельдшерскэ пунктын үгэһэн 190 бюллетениие шалгажа үзэхэдэ, 180-иинь ёһо гуримда гүйсэд таарахагүйгөөр бэшэгдэһэн байба. Фельдшер Ефремовагай үгэһэн № 004457 бюллетень үдэрөөрөө, саг болзороороо журам ёһондо огто таарахагүй байба. Яруунын амбулаториин врачнууд бюллетень үгэхэдөө үбшэнгэйнь нэрые багсаажа, «консультацида», «шалгалтада» гэжэ дурдаһан байха юм.

Иимэрхүү дутагдалнууд Хориин аймагай Хүлэй, Дээдэ-Онгостойн тубсанаторинуудта, мүн бусад эмнэлгын газарнуудта яһала үзэгдэнэ. Зэдын аймагай больницада бюллетень үгэхэ, тэрэниие хадагалха харюусалгатай хүн томилогдоогүй байһаар. Тэндэ бюллетеньнүүдые бүридхэхэ хүдэлмэри оройдоо хэгдэдэггүй шахуу.

Профсоюзна организацинууд ажалшадай элүүр энхэ байдал хамгаалха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсожо, үбшэнэй шалтагаанаар саг зуура ажаллаха аргагүй болоһон хүнүүдтэ тэдхэмжэ олгохо хэрэгые нарин нягтаар хинажа байха зэргэтэй. Гэхэ зуура зарим профсоюзна организацинуудай дэргэдэхи страховой делегадуудай хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй байһаар. Профсоюзуудай комитедэй дэргэдэхи социальна страхованиин комиссинууд, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд хамтааран хүдэлмэришэдэй үбшэлхэ ябадалые үсөөрүүлхэ тушаа хэмжээ абаха, тэрэнэй дүүргэлтые саг үргэлжэ хинажа байха болоно.

М. ПЕТУХОВА,
облпрофсоведэй ахалагша инспектор.

ЛАОСОЙ ДОТООДЫН ХЭРЭГҮҮДТЭ ХАРИИН ОРОНУУДАЙ ХАМААРАЛСАЛГЫЕ БОЛЮУЛХА

Лаосой дотоодын хэрэгүүдтэ Америкын бүри ехээр хамааралсадаг болоһонһоо уламжалан, энэ орондохи сэрэгэй болон политическэ оршон байдалай дахяад шахардуу шанга болоһон дээрэһээ Советскэ правительство СССР-һээ Вьентьянда байдаг элшэн сайдаар дамжуулан Лаосой премьер-министр, хаан хүбүүн Суванна Фумада мэдүүлгэ хэжэ хандаһан байна. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Лаосой асуудалые амгалан ёһоор гуримшуулхые үнэн зүрхэнһөө хүсэгшэд Лаосой гурбан политическэ хүсэнүүдэй Париждахи хэлсээнүүдтэ бүлтадаа ехээр найдадаг байһан юм. Оронoй национальна нэгэдэлые һэргээлгэдэ, энээнэй үндэһөөр коалиционно правительствын дахяад һаадгүйгөөр ажал ябуулгаяа эрхилэлгэдэ эдэ хэлсээнүүд туһалха гэжэ тэдэнэр хүлеэдэг байгаа. Гэбэшье бэеэ абагшадай түлөөлэгшын — министр Фенг Фонгсаванай Парижһаа бусаһан дээрэһээ эдэ хэлсээнүүдэй таһалдаһаниинь мэдээжэ.

Лаостохи сэрэгэй ябуулгануудай дахяад эхилһэн тухай, Кувшинануудай нугада Патет-Лаогой эзэлжэ байһан газар руу добтолгонуудай эхилһэн тухай мэдээсэлнүүдэй Париждахи хэлсээнэй таһалдаһанһаа хойшо бүри олоор абтадаг боложо байһан баримтануудта анхарал хандуулхаар байна. Эдэ ябуулгануудай хажуугаар, Лаосой дотоодын хэрэгүүдтэ Америкэ бүри ехээр хамааралсадаг болоо. Лаосто Америкын сэрэгэй хамааралсадаг байһан бримтануудые Советскэ Союз нэгэтэ бэшэ урда тээнь заадаг байгаа. Баруунай үзэлтэнэй бүлэглэлэй түлөөлэгшэд эдэ баримтануудые урда тээнь арсадаг байгаа һаа, баруунай үзэлтэй бүлэглэлэй сэрэгүүдтэ Америкын сэрэгэй албан хэгшэдэй бии байһан тухай, США-һаа сэрэгэй туһаламжа өөһэдынгөө абадаг байһан тухай эдэ түлөөлэгшэд мүнөө сэхэ руунь хэлэдэг болонхой. Патет-Лаогой сэрэгэй подразделениину́д болон амгалан хүн зондо эсэргүү сэрэгэй ябуулгануудта Америкын самолёдуудай бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг боложо байһан үедэ энэ туһаламжа тухай нюуханай аргагүй байна бшуу.

Баруун оронуудай хэблэлдэ улам бүри олоор толилогдодог болоһон мэдээсэлнүүдһээ хаража үзэхэдэ, Холбоото Штадуудай сэрэгэйхид Лаосой дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгые саашаданъ бүри шангадхаха, Урда Вьетнамдахи дайн байлдаае болон ДРВ-дэ эсэргүү сэрэгэй харата аашануудые үргэдхэхэ зорилгоор Лаосой газарые хэрэглэхэ гэһэн түсэбүүдые һанаашалан зохёоно.

Хэрбээ энэ аюултай һанаашалгануудта хаһа саг соонь эрид шууд һаад хаалта бодхоогүй һаа, Урда Вьетнамда америкынхидэй хэжэ байһан уршагта муухай дайн байлдаан Лаосой газар дээрэ дэлгэржэ болохол. Оронoй национальна аша туһа, Лаосой правительствын соносхоһон бэеэ абанги политика хадаа оронoй дотоодын хэрэгүүдтэ Америкын хамааралсалгада эсэс табиха, Лаос тушаа Женевэдэхи хэлсээнүүдые наринаар дүүргэхыень Холбоото Штадуудые уяалха шанга эрилтэ табина гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэһэн байна.

Саашадаа мэдүүлгэ соо иигэжэ тэмдэглэгдэнхэй. Мүнөө үедэ Вьентьянда байдаг Лаосой правительствын гашууд Лаосой гурбан политическэ хүсэнүүдэй хоорондохи харилсаа холбоо һэргээлгэдэ һонирхохоёо болишоо, энэ талаар ямаршье бодото алхамуудые хэнэгүй. Тиин тэдэнэр Женевскэ хэлсээнүүдые өөһэдөөшье хэрэгсээхэеэ болёод, дотоодын асуудалые имагтал сэрэгэй хүсөөр шиидхэхэ гэжэ бодомжолдог болонхой. Лаос тушаа уласхоорондын шэнэ зүблөө зарлаха тушаа эдэ түлөөлэгшэдэй һонирхол гаргахаяа болишоһониинь тушаан болоһон ушар бэшэ байна. Лаосой хэрэгүүдтэ США-гай сэрэгээр хамааралсалгые буруушаангүй байхадаа, орон доторхи сэрэгэй болон политическэ оршон байдалай шахардуу шанга болоһоной түлөө, Женевскэ хэлсээнүүдые бүдүүлигээр эбдэһэнэй түлөө хүндэ харюусалгые тэдэнэр бэедээ даажа абана гээшэ.

Лаосой асуудалаар баримталдаг хараа бодолнай хубилаагүй гэжэ Советскэ правительство мэдүүлээ. Энэ хараа бодолынь Женевскэ хэлсээнүүдые хүндэлхэ, наринаар сахиха ябадалда үндэһэлдэг юм. Эдэ хэлсээнүүдэй үндэһөөр Лаосто эбээ гуримшуулга хэхэ ябадалда туһалхаар бүхы хүсэлэл оролдолгонуудые Советскэ правительство хододоо дэмжэдэг байгаа, саашадааашье дэмжэхэ. Имагтал Лаосой гурбан политическэ хүсэнүүдэй үгээ ойлголсоод лэ байхада Лаосой дотоодын асуудалнуудые шиидхэхэ зам оложо болохо байна.

Советскэ Союз хадаа 1962 оной Женевскэ хэлсээнүүдэй ёһоор Лаостохи амгалан ёһоной гуримшуулгые хангажа шадахаар хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэхын тулада Лаос тушаа уласхоорондын зүблөө зарлахые, мүн эдэ хэлсээнүүдые хамаатай бүхы гүрэнүүдэй наринаар, шууд сэхээр дүүргэхые урда мэтэ хүсэнэ.

Патет-Лаодо эсэргүү сэрэгэй ябуулгануудые болюулхын, Лаосой гурбан политическэ хүсэнүүдэй хоорондоо үгээ ойлголсолгодо үндэһэлэн, амгалан ёһоной гуримшуулга хангахын тулада премьер-министр Суванна Фума шухала оролдолго гаргаха бэзэ гэһэн найдабари мэдүүлгэ соо элирхэйлэн хэлэгдэһэн байна.

(ТАСС).

ТАТАР УУЖАМ ДАЙДАДА*)

Замай очерк

Магтан дуулагдаһан үзэсхэлэн

Байгалай эрьеын хүниие байгаалиин гоё һайхан зурагаар гайхуулхагүйт. Өрынтөө ажаһуужа байһан газарта инаглан дурлаха, тэрэнээ шэмэглэхэ, магтан дуулаха гээшэмнай нэгэл ондоо хэрэг. Урдамнай олон модоной жэрэлзээн, гүбээлиг тала дайда һунана. Харгые зүбшаад алтан шара набшаһаяа хэдэрһэн хуһаханууд зурылдана. Энэнэй саана гарахалаараа, үб улаан мододой жагсаалые харахат. Энэмнай намарай шара улаан набшаһадһаа улайжа харагдаа бэшэ, харин мушэрнүүдые доошонь даран һэнжаһан жэмэс, яблокануудһаа энэ үнгэнь болоно бшуу. Гоё даа.

Зеленодольскиин үйлэдбэриин управлениин «Путь к коммунизму» колхозой главна агроном энэ үзэсхэлэниие хаража һайхашаана. Сэдьхэл зүрхэеэ хүдэлгэнгёөр тэрэ хэлэнэ: «Сэсэрлигтэ одоол дуратайб даа, илангаяа жэмэстэ саадуудта. Хабартаа эндэ ямар байдаг гэжэ һананат. Сэнхир ногоон набшаһадай хүшэгын саана юуншье харагдахагүй. Намартаа яблоканууд бүгэдые халхалжархиха».

Яблокын ехэ гээшэнь. Сарайнууд соогуур жэмэсээр дүүрэһэн хайрсагууд яар ябта табяатай. Харин сарайн саана гурбан метр үндэртэй, арбан хоёр метр утатай жэмэсэй обоо харагдана. Энэ обоодо хүнүүд ерээд, хүнэгүүд сооһоо үб улаахан яблокануудые адхана.

Бригадирые Иванников түргэхэн олоод, яблока хуряалганда туһалалсаха хүнүүдые эльгээхэ тухайгаа хөөрэлдөөдхинэ. (Иимэ олон хүнүүдые хаанаһаа ололтой гээшэб?).

...Үндэр нарихан басаган тонгод гээд, яблокаар дүүрэһэн хүнэгөө хэлтылгээд орхино. Жэмэсшье доошоо хартаабха мэтээр гоожошоно. Иимэ үзэсхэлэн гоё зураг тухай фотокорреспондентнүүд ямараар домоглодог гээшэб! Харин Иванников юугээршьеб хадхуулһан шэнгеэр уршагад гээд:

— Болиит энэтнай яблоканууд ха юм. Гэмэлтэжэ болохол—гээдхи. Басаганда аягүй болоно.

Ямар зохид, һониин ажал гээшэб даа! Жэмэсүүдые суглуулжа байхадаш, һайхан үнэрэй анхилха гээшэнь. Бүри хамараад ходо һорожо ябамаар. Тиигээд тойроод ялбама наран, намарай үдэр нам̃жаарна... Агроном зүб лэ гээшэ. Энэмнай яблоканууд лэ ха юм.

Зэмаа үргэлжэлүүлбэбди. Иванников өөрөө ГАЗ-ик машинаяа жолоодоно. «Путь к коммунизму» колхозой түб болохо Верхний Услон тосхон ерэхэдээ, тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

— Мүнөөдэр танда урагшатай үдэр болобо. Би мүнөөдэр бүхы бригаданuудта хүрэхэб. Хамтал ябаа гүбди.

Иванников эндэ түрөө, эндэ хүн болоо. Казаниин хүдөө ажахын дээдэ һургуулиие дүүргээд, колхозойнгоо түрүүлэгшын орлогшоор, главна агрономоор арба гаран жэлдэ хүдэлжэ байна.

Машинамнай урагшаал дабшана. Жэмэстэ саад дууһахашье юм бэшэ, заха үзүүрынь харагданагүй. Яблониин үнгэнүүд олон ондоогоор харагдана: заримдаа сэл ногооншье, шарашье, улааншье болохо юм.

— Манайда 300 гектар газар дээрэ саад таряатай,—гэжэ Иванников хөөрэнэ.—Энэмнай жэлдээ 150 мянган түхэригэй олзо доход үгэдэг юм... Энэ жэлдэ бүришье ехэ байханьха.

— Гайхалтайл үргаса байна даа.

— Бидэ өөһэдөөшье хүлеэгээгүй байгаабди. Сагай уларил муу, угайдхадаа хорхой шабхай жэмэсыемнай гэмэлтээжэ эхилээ. Энэ 300 гектар газар дээрээ һүни бүхэндэ шахуу утаа гаргажа, эрбээхэйнүүдые намнадаг байгаабди. Мүнөө хорхойтой яблока үзэхэгүйт. Ургасаяа абаржа шададагдаа.

Машина одоошье саадһаа гараба. Эндэһээ эхилээд, сэнхир ногоон тарянай үер эхилнэ. Энэмнай намарай таряанай поли гээшэ.

Харин нуга тохойдонь эб эрээн хибэсэй зураг мэтэ үзэгдэл үрдамнай нээгдэшэбэ. Колхозой малай һүрэгүүд. Одоол ёһотой һайн үүлтэрэй үнеэд. Ажахын гол олзо доходойнь нэгэ һалбари һүн болоно бшуу.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ 463 мянган түхэриг олзо доход гансал мал ажалһаа ороһон юм,—гээд Иванников хэлэнэ.—Эндэ гансашье һүн ехэ габьяатай бэшэ ааб даа. Манайда 100 гектар газарта 43 эбэртэ бодо мал хүртэнэ. Үнеэд—19. Үшөө гахайнуудые баринабди. Тэдэмнай 2000 үлүүтэй....

Гахайн фермэ дээрэ ошожо үзэһэн һайт. Мүнөөнэй гуримаар баригдаһан ута гэгшын байранууд. Тэдэнэй тэг дунда ута гэгшын гэр харагдана. Энэмнай дороо подвалтай байра, тэжээлэй цех. Орооһоной, хартаабхын склэдууд, кухни, тэжээл хубаадаг гэр бултадаа транспортероор холбогдонхой. Ёһотойл механизациин хүсэн. Иимэ байдалда байһан гахай таргалангүй яахаб.

Һаалиин фермэ, тугалай байрануудта ямар гэжэ һанаабта. «Ёлочка» хэдэн жэлдэ хүдэлһөөр. Гидролизно аргаар тэжээл бүйлүүлдэг түхеэрэлгэ түгэс даа. Үшөө тиихэдэ хэмэл һүнэй «фабрика». Силосэй башнинууд.

— Эдэ башнинуудые задалжа хаягты гэжэ хүнүүд бидэндэ хэлээ һэн. Хайшан гэхэбши, задалаагүйбди. Газар дээрэ нээмэл аргаар силос дараха гээшэ һайн лэ юумэ бэзэ, үнэшьегүй, зохидшье. Хүдөө ажахыдамнай өөрын онсо хараа шугамтай байгаагүйдэ аргагүй ха юм. Жэшээлхэдэ, энэ манай хүршэнэр олон жэлэй ногооной полинуудаа хахалжархёо һэн. Үшөө маанадые наада барижа байха юм. Үсэгэлдэр управлениһээ ерэһэн хүн хэлэнэ һэн: хүршэнэртөө туһалагты. Тэдэнэртэмнай олон жэлэй ургамалай үрэһэн хэрэгтэй болоо ха.

Тооложо, бодожо үзөөгүйдэ аргагүй. Бидэшни адуу баридагбди. Энээниемнай хүнүүд гээгдэнги, хойшоо бүлялдаһан хэрэг гэжэ тоолохоёо болохо байха. Колхоздо морид хэрэгтэй, мүнөө манай ямаршье бригадын хүнүүд ажалдаа ябагаар ябанагүй. Намартаа морид бидэндэ ямар ехэ туһа хэнэб! Волгын хүрөөдхихэдэ, дээгүүрнь машинаар ябажа шадахагүйт, тиихэдэл морид юунһээшье үнэтэй болоно бшуу. Үлүү моридоо мяханай комбинатда тушаагаадхихаш. Баһал олзохон. Сэсэн эзэн гээшэшни багахан юумэнһээ олзо оруулжа шададаг ха юм. Мүнөө харыт даа, уһан замайхид хуушан баржануудые эрьедэ асаржа тулгаад орхижорхёо, тэдэниие галдаха һанаатай байгаа. Харин тэрэ баржануудай хабтагай, модоор гахайн байра гэхэ мэтэнүүдые баринабди. Ой модогүй газарта түлеэншье болёжо оршоно.

Колхозой загаһа барилгын бригада. Эдэнэрнэй баһал олзотой. Колхозник бүхэнэй стол дээрэ шараһан, булаһан загаһан ходо табяатай...

Эдэшни үшөө бараг гээшэ. Шухала юумэнь колхозой юуб гэбэл... Гаражнуудай ута гэрнүүд жэрылдэнэ. Эндэ машина, трактор, комбайн бүхэн өөрын гаражтай. Түгэс һайнаар баригдаһан сарай соогуур сеялкэнүүд аятайгаар табяатай. Түхеэрэлгэ, зэр зэмсэгээр баян механическа мастерскойнууд.

Колхозой главна механик Михаил Иванович Шашковтой уулзагдаа. Мастерскойнууд соо пароходой палуба дээрэхидэл арюн сэбэр байха ёһотой гэжэ тэрэ хэлэдэг. Нээрээшье эндэхиднай Волгын хүнүүд ха.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

*) Түгэсхэл. Эхининь декабриин 24-нэй номерто).



КАЗАНЬ. Эрхэ сүлөөгэй талмай.

ТОБШОХОНООР

✦ Хоёр ороной 1966—1970 онуудай арадай ажахын түсэбүүдые тааралдуулха тухай советско-чехословацка хэлсээн Прагада эхилээ. Хэлсээндэ хабаадажа байһан советскэ правительственна делегациие СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ П. Ф. Ломако толгойлно.

✦ Румыниин Арадай Республикын Профсоюзуудай Центральна Соведэй орган болохо «Мунка» газетын түрүүшын номерой гараһаар 20 жэл гүйсэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан «Скынтейя» газетэ иигэжэ бэшэнэ. Оронoй сүлөөлэгдэһэнһөө хойшо «Мунка» газетэ хадаа социализм байгуулха зорилготой партиин политикые бэелүүлхын түлөө тэмсээ, социалис экономикые хүгжөөлгэдэ, хүн зоной байдал һайжаруулгада румын арадай туйлаһан амжалтанууд тухай бэшэдэг байна.

(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной декабриин 25.

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

Гэм хэһэнһээнь хойшо «удаан сагай үнгэрһэн дээрэһээ» нацистска сэрэгэй гэмтэдэй сүүдэй мүрдэлгые 1965 оной майһаа болюулха гэжэ шиидхэһэн тухайтаа ФРГ-гэй правительство ноябриин 20-до соносхоо. Энээнтэй дашарамдуулан, Советскэ правительство мэдүүлгэ хээ. Тэрээн соонь нигэжэ хэлэгдэнэ. Эб найрамдалда болон хүн түрэлтэндэ эсэргүүтээр гитлеровецүүдэй хэһэн жэгшүүритэ муухай, харата үйлэ хэрэгүүдые ФРГ-гэй правительство юрын уголовно гэм хэлгэтэй адлидхаад, ФРГ-дэ хүсэндөө байдаг 1871 оной уголовно кодексые хэрэглэхэ гэжэ шиидхэһэн байна. Энээнэй ёһоор эгээн ехэнь 20 жэлэй үнгэрхэдэ, удаан саг үнгэрөө гээд, гэмтэ хэрэгүүд орхигдодог байна бшуу.

Энэ «харза бодолоо» үндэһэлэн баримталхын тулада Бонной тусхай тушаалта хүнүүд нигэжэ баталан хэлэдэг. Нацис гэмтэдэй олонхидынь харюусалгада хабаадуулагдаа. Тиимэһээ гэмтэдые нэмэжэ элирүүлхэнь бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, нилээд удаан сагай үнгэрһэн хойно гэмтэ хэрэгүүдые мүрдэхэ аргагүй. Энэ баталамжын ямаршье политическэ, юридическэ гү, али моральна үндэһэ һуурингүй байһаниинь тон эли.

Уласхоорондын гуримуудай гол ёһонуудай үндэһөөр бүхы гүрэнүүд хадаа эб найрамдалда, хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ хэрэгүүдые мүрдэхэ уялгатай гээд Советскэ правительствын мэдүүлгэ соо һануулагдана. Германиин диилдэһэн тухай декларацы, Германида хэгдэһэн зарим нэмэлтэ эрилтэнүүд тухай хэлсээн, Потсдамска хэлсээн гэхэ зэргын шухала документнүүд соо энээн тушаа мүн лэ хэлэгдэнхэй. Сэрэгэй гэмтэдые зэлтагүй хэһээхэ тушаа уласхоорондын хэлсээнүүдээр соносхогдоһон гол ёһонууд ООН-ой Генеральна Ассамблейн резолюцинуудаар мүн лэ батадхагдаһан байха юм. Германи тушаа мэдээжэ хэлсээнүүдэй ёһоор нацистскэ сэрэгэй гэмтэдые хэһээхэ уялганууд дүрбэн гүрэндэ даалгагдахаһаа гадна, Германиин тусхай засагаархидтэ тодорхой уялгануудые даалгаһан дүримүүд эдэ хэлсээнүүд соо бии юм.

Эдэ болон бусад тогтоолнууд ГДР-тэ шууд сэхээр бэелүүлэгдэдэг. Баруун Германитай жэшэхэ болоо һаа, ГДР хоёр дахин олон сэрэгэй гэмтэдые хэһээгээ. Теэд Баруун Германиин газар дээрэ олонхи гэмтэд үнинһөө хойшо шэбээлэнхэй гэжэ мэдээжэ байна бшуу.

Гитлеровецүүдэй гэмтэ хэрэгүүд бүхы арадуудай, бүхы хүн түрэлтэнэй шухалын шухала аша туһада зүрюугээр шэглүүлэгдэһэн байгаа. Нацис гэмтэд—һүртэ муухай хара үйлэ хэрэгые эмхидхэгшэд ямаршье эрхэ байдалһаа дулдыдангүйгөөр гэм зэмэеэ заабол амсаха ёһотой.

Удаан сагай үнгэрһэн тухай Германиин 1871 оной уголовно кодекс соо дурсагдаһан дүримые гитлеровскэ сэрэгэй гэмтэдтэ хэрэглэжэ болохогүй. Юуб гэхэдэ, эдэ дүримүүд дээрэ дурсагдаһан мүнөө үе сагай уласхоорондын ёһо гуримда огто тааралдахагүй байна. Энэ хадаа мүнөө ФРГ-дэ хүсэндөө байһан конституцидашье тааралданагүй.

Фашис элүүршэдые абарха гэһэн ФРГ-гэй правительствын шиидхэбэри хаа хаанагүй, тэрэ тоодо Баруун Германида, бүхы үнэн сэхэ хүнүүдэй дурые угаа ехээр гутаагаа. Эдэ ябуулганууд хадаа үнгэрһэн дайнай үедэ гитлеризмын хара муухай гэмтэ хэрэгүүдһээ хохидоһон хэдэн олон миллион хүнүүдэй дурасхаалые доромжолһон ябадал, дайнда булигдаһанайнгаа түлөө үһөөгөө нэхэхэ түсэбүүдые зохёожо байдаг хүсэнүүдые урмашуулан тухирха тэһэн һэдэлгэ болоно гэжэ бүхы үнэн сэхэ хүнүүд тон зүбөөр тоолоно гээшэ.

ФРГ-гэй газар дээрэ байһан бүхы сэрэгэй нацистска гэмтэдые мүнөөнэй уласхоорондын ёһо гуримда хүсэд тааруугаар сүүдэй харюусалгада хабаадуулжа хэһээхэ ябадал хангахаар хэмжээнүүдые США-гай, Великобританиин болон Францины правительствануд абаха бэзэ гэжэ Советскэ правительство хүлеэнэ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүртэ аюулда манай газар түбиие татан оруулһан, хүнүүдэй шуһа угаа ехээр адхаруулһан гитлеровскэ гэмтэд хаанашье, хэршье удаан саг соо хоргодон шэбээлжэ байгаашье һаа, сүүдтэ үгтэжэ, гэм зэмэеэ заабол амсаха ёһотой.

(ТАСС).

„ОРОДОЙ ОЙ ХҮБШЭ“



Буряадай драмын театрай творческо коллектив Ленинэй шангай лауреат Л. Леоновой болон С. Бондаренкын «Ородой ой хүбшэ» гэһэн пьесые бэлдэжэ, сценэ дээрэ табиба. Үсэгэлдэр энэ зүжэг түрүүшынхеэ табигдажа, харагшадай сэдьхэл ехээр буляаһан байна. Пьесые Б. Пурбуев Ф. Сахиров хоёр буряад хэлэн дээрэ оршуулаа.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Вихровой ролиие наадагша РСФСР-эй арадай артист В. К. Халматов, Полиин ролиие гүйсэдхэгшэ артистка В. И. Амханова, Мүн Таисьягай ролиие РСФСР-эй арадай артистка Н. С. Гендунова наадана.

Ф. СОРОКИНОЙ фотонууд.

МНРП-гэй ЦК-гай пленум

УЛААН-БААТАР, декабриин 23. (ТАСС). МОНЦАМЭ агентство иимэ мэдээсэл дамжуулаа:

МНРП-гэй Центральна Комитедэй VI пленум 1964 оной декабриин 21—22-то болоо.

«Партиина, гүрэнэй болон ниитын хиналтые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. Цэдэнбалай элидхэлые, «МНР-эй арадай ажахые болон соёл культурые 1961—1965 онуудта хүгжөөхэ түсэбтэ зарим хубилалтануудые оруулха тухай» МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Т. Рагчагай элидхэлые пленум зүбшэн хэлсээ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар пленум зохихо тогтоолнуудые баталан абаһан байна.

МНРП-гэй ЦК-гай секретаряар политбюрогой гэшүүн нүхэр Д. Моломжамцые пленум һунгаа.

Ц. Лохуза, Б. Нямбу, Б. Сурмажав гэгшэдэй партида харша, можо болоһон ябуулга тухай асуудалые пленум зүбшэн хэлсээд, тэдэниие МНРП-гэй ЦК-гай составһаа, мүн партиин зэргэһээ гаргаһан байна.

БАЙГАЛАЙ ҮМЭНЭДЭ БОЛОҺОН ЗЭБСЭГТЭ ВОССТАНИ

Манай календарь

Байгалай үмэнэ Соведүүдэй засагай түлөө тэмсэһэн зэбсэгтэ восстани болоһон сагһаа хойшо 45 жэл гүйсэхэнь.

...1918 оной май—август һарануудта сагаан гвардейцүүд хариин интервентнүүдэй туһаламжатайгаар Ураал болон Сибирьтэ Совет засагые унагааһан байгаа. Революцида харша этэгээдүүд засагые эзэмдээд байха үедөө ажалшан зон. Соведүүдэй тала баригшадые зэрлиг муухайгаар алаһан юм.

Горитойхон хохидолдо ороһон большевик организаци тэрэ үедэ нюуса байдалда ороод байгаа бэлэй. Тиихэдээ Совет засаг һэргээн байгуулхын түлөө тэдэнэр өөһэдынгөө зэргые бэхидхэн, тэмсэлэйнгээ тугые дээрэ үргэһэн байгаа. 1918 оной июльдэ Томск болон Красноярскын большевигүүдэй нюуса комитедүүд хүдэлмэреэ эршэдхэн ябуулжа эхилһэн юм.

1918 оной ноябрьда Дээдэ-Үдэдэ (Улаан-Үдэ) Байгалай үмэнэдэхи нюуса комитет коммунис ячейкэ эмхидхэхэ, партизануудай тэмсэлые улам хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлхэ гэһэн зорилго табиһан байна.

Байгалай үмэнэдэхи нюуса комитет Байгалһаа эхилээд Яблонай шэлэ хүрэтэр мүнөөнэй Буряадай газар дайдые дүүрэн эзэлхэһээ гадна, Шэтын областиин зарим хубиие (Петровск-Забайкальск, Хёлгын, Красночикойн районууд) оруулалсан, өөһэдынгөө хүдэлмэри ябуулаа. Большевигүүдэй организациин гол түбынь Дээдэ-Үдэдэ байһан.

1919 оной эхеэр Байгалай үмэнэдэхи комитедэй хүтэлбэридэ гүрэнэй 2-дохи дүүмын гэшүүн, партиин хуушанай гэшүүн Александр Петрович Вагжанов (подпольно нэрэнь Петров) һунгагдаһан байха юм.

Семенов болон Колчагай хархисуудай хэды галзууран зоргооро боложо байбашье, Буряадай большевигүүд сагаан гвардиинхидтай болон интервентнэртэй тэмсэхын тулада коммунистическэ ячейкэнүүдые нягтаар жагсааха, партизан отрядуудта ажалшан зониие хабаадуулха талаар эсэшэ сусашагүй хүдэлмэри ябуулһан байгаа.

1919 оной мартда Омск хотодо большевигүүдэй организациин Сибириин 3-дахи нюуса конференци болоһон юм. Тэрэ конференцидэ Дээдэ-Үдын большевигүүдэй организациһаа А. И. Вагжанов түлөөлэгдэн ошоо.

Конференци партизан хүдэлөө дэлгэрүүлхэ тухай, революционно тэмсэлэй онол арга тухай асуудал зүбшэн хэлсээд, сагаантан болон хариин интервентнүүдтэ эсэргүү зэбсэгтэ тэмсэлдэ хүдэлмэришэд, таряашад болон солдадуудые бэлэдхэхэ тухай шиидхэбэри баталан абаһан байгаа.

1919 оной һүүлээр Байгалай үмэнэдэхи комитет Зүүн фронт дээрэ Улаан Армиин илалта түйлаһан, мүн Сибириин ажалшадай, тусхайлан хэлэхэдэ Эрхүүгэй областиинхидай, эмхитэй хүдэлөө хэһэн зохисотой эрхэ байдалые хэрэглэн, сагаантанда эсэргүү партизан хүдэлөө ябуулхые Байгалай үмэнэхи арад зониие уряалһан байгаа. Тэрэ үедэ Байгал шадар болон Байгалай үмэнэ партизан хүдэлөөн үргэнөөр хаа хаанагүй дэлгэрээ.

1919 оной декабрьда Дээдэ-Үдэдэ Сэрэгэй-революционно штаб байгуулагдажа, тэрээндэ И. Кузнецов (Воронов), Г. Петров, Н. Изаксон, Н. Турушев, С. Маракулин гэгшэд оруулагдаһан байна. Штабай начальнигаар И. Кузнецов (Воронов) томилогдоһон байха юм.

«Штабай гол зорилго юун байгааб гэхэдэ, Сэлэнгын голдо, тэрэнэй адаг шадарай нютагуудта партизан отрядуудай ябуулга хэхэтэй хамта, хүдэлмэришэдые восстанида хабаадуулхаар бэлэдхэхэ, сагаан сэрэгшэдые партизануудай тала руу оруулха, партизануудые буу зэбсэгээр, эм домоор хангаха гэһэн байна»—гээд И. Кузнецов бэшэһэн байна.

Коммунистнууд Е. Л. Лебедев, С. Ю. Широких-Полянский, Д. К. Смолин, И. Л. Ковалев болон бусад Байгалай үмэнэдэхи большевигүүдэй подпольно комитедэй захиралтаар Бэшүүрэй, Шэнэ-Заганай, Бүлюутын, Гашейн таряашадай дунда тэдэниие восстанида хабаадуулха талаар горитой хүдэлмэри хэһэн байна.

Сэрэгэй-революционно штаб зэбсэгтэ восстани хэхэ үдэрые декабриин 18-най һүни эхилхэ гэжэ тогтооһон байха юм. Тиихэдээ восстани хэхэ газарнуудые хамагай түрүүндэ гурбан шэглэлнүүдтэйгээр тогтоогоо. Тэрэнь: Дээдэ-Үдэ, Петровско завод, Бэшүүр тосхон түбтэйгөөр Хёлгын голые уруудан, Троицкосавск хүрэтэр байлдаа хэхэ гэһэн байгаа.

Болзорто сагтаа, 1919 оной декабриин 18-най һүни, И. Л. Ковалевой хүтэлбэри доро дайшалхы бүлэг партизанууд Шэнэ-Заган тосхондо добтолон ороһон байна. Тэдэнэр тэрэ һүни Мухар-Шэбэрэй волостиин семеновско милициие барижа тушааһан байха юм. Восстани хэгшэд Мухар-Шэбэр тосхониие эзэмдээд, партизан отряд байгуулһан байгаа. Тиимэ партизан отрядууд Буй, Бага-Куналей, Бэшүүр, Тарбагатай, Ехэ-Куналей, Десятниково, Доодо-Жэрэм болон бусад тосхонуудта эмхидхэгдэһэн юм.

Партизан отрядуудай ябуулга үргэдэн, түрүүшын ехэхэн илалта тэдэнэртэ олгоо. Селенгинск болон тэрэнэй баруун бэеые сүлөөлэлгэ шухала удха шанартай байһан. Байгалай үмэнэдэхи түб—Дээдэ-Үдэ урда районуудһаа—пограничнэ хасагуудһаа, Троицкосавск городһоо таһалагдан, амяарлагдаһан байгаа. Юуб гэхэдэ, тэндэ Семеновско болон интервентнүүдэй нилээд хүсэн шэбээлһэн байба.

Восстани хэгшэд бэе бэеһээ таһарһан сагаантаниие ами аминдань бута сохихо аргатан болоо. Партизанска хүдэлөөн бүхы Забайкалиие эзэмдээ. Восстани улам хүсэ абажа эршэдээ...

М. СПЕКТОР.

Врачай зүбшэл ХОРХОЙ САНХА

Зүүн-Сибириин болон Алас-Дурна зүтэй районуудта хорхой санхаар үбшэлэлгые усадхаха тухай область хоорондын научно-практическа зүблөөн байгша оной октябрь һарын эсэс багта Улаан-Үдэдэ болоо бэлэй. Тэрээндэ Москвадахи болон Ростовдохи медицинскэ паразитологиин научно-шэнжэлэлгын институдуудай эрдэмтэд болон РСФСР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаа һэн. Энэмнай зүн дагаан болоһон хуралдаан бэшэ. Юундэб гэхэдэ, тон ойрын жэлнүүдтэ халдабарита үбшэнүүдые усадхаха, эрид үсөөрүүлхэ тухай «СССР-тэхи хүн зоной медицинскэ туһаламжые саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол гараа һэн.

Хорхой санха тэрэ огто усадхагдаха үбшэнэй тоодо ороно.

Гэхэтэй хамта, дурсагдаһан үбшэнһөө хүн зониие һэргылхэ, хамгаалха тухай асуудал анха түрүүшынхеэ имагтал манай Совет орон дотор—гельминтологическа эрдэмэй анха түрүүн бии болоһон орон дотор табигдажа байна. Ондоо ямаршье гүрэндэ иимэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагданагүй.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд советско-партийна органуудай, зоовет-мэргэжэлтэдэй дэмжэлгэтэйгээр, мүн бүхы хүн зоной хабаадалгатайгаар республика дотор хорхой санхые (тениаринхозые) 1966 он багта сүм усадхаха зэргэтэй.

Зүгөөр энэ зорилгоёо амжалтатайгаар шиидхэхын тула үбшэнэй шанар шэнжые, ямар аргаар тэрэниие һэргылхэ тухай мэдэхэ шухала.

Тениаринхоз — хорхой санхын уша хүнэй нарин гэдэһэн соо анха байрладаг. Энэ 6—7 метр гү, али бүришье ута болотороо ургадаг юм. Тэрээнэй үрэнь (финны) эбэртэ бодо малай мяхан соо байдаг.

Хүнэй орхидоһонтой хамта газаашаа тэрэ хорхойн таһархайнууд гарадаг. Энээниие үбһэ ногоотой гү, али үһантай мал эдибэл, мяханиинь финнозтой болодог. Тиимэ мяха түүхэй болоһоор эдиһэн хүн хорхой санхаар үбшэлдэг.

Энэ үбшэ һэргылхын тула хорхой санхатай бүхы хүнүүдые элирүүлжэ эмнэхэ, түүхэй болоһон мяха эдихэгүй, газаахи хото хорёогоо арюун сэбэрээр байлгажа, мал үүсэлхэдээ ветеринарта үзүүлхэ, тамгалуулаагүй мяха хоолдо хэрэглэхэгүй ушартай.

Хорхой санхатай хүн түрүүшээр бараг ябабашье, удаа дараалан бэеэ һуларжа, муудажа эхилдэг, хото гэдэһэниинь үбшэлдэг. Эдеэндэ дурагүй болодог. Тиин үлэн байхадань үбсүүнэйнь үрсэ доро үбдэдэг, хотодонь шарха бии болоһон, шара бусалһан гү, али мухар гэдэһэнэй үбдэһэн шэнги тэмдэг үзэгдэдэг. Мүн хотын шүүһэн бага болодог, толгой үбдэдэг, эрьедэг. Үбшэлэгшэ хараа байса һулардаг, түргэнөөр эсэдэг, нервэнь хүндөөр үбшэлдэг.

Хорхой санхатай болоһон байбал, хүн бүхэн дары врачта хандажа, больницада орохо, эмнүүлхэ ёһотой.

Иимэ үбшөөр үбдэһэн хүн өөрынгөө бэе доройтуулхаһаа гадна, бусадта ехэ халдабаритай.

Теэд хорхой санха үндэһөөрнь усадхаха арга бии гү? Бии даа. Тэрэниие эмнэхэ хамаг юумэн бии.

Тэрэшэлэн түүхэй болоһон гахайн, загаһанай мяханһаа, угаагдаагүй овощ болон фруктнуудһаа, бусалгагдаагүй уһанһаа уша халдажа болоно.

Тиимэһээ эдэ бүгэдые хүн бүхэн анхаралдаа абаха, мэдэхэ ёһотой.

Бултаараа оролдоболнай, хорхой санхын эсэслэн усадхагдаха байһаниинь дамжаггүй.

Е. СЕМЕНОВА,
республиканска санэпидстанциин хүдэлмэрилэгшэ.

ТАТАР УУЖАМ ДАЙДАДА

(*Эхиниинь 3-дахи нюурта*)

Флодой хүнүүд шэнги, Михаил Иванович ариг сэбэр тухай һэнан, дурдангүй одоо яажа байхаб. Тэрээн тухай һанахаар гээшэл. Бүхы техникын нэгэ газарта суглуулагдахатай хамта ажалшье эхилнэ. Сентябриин һүүл багаар бүхы сеялкэ, комбайн эндэ заһабарилагданхай байдаг.

Колхоз барилга бодхоожол, бодхоожол байна. Шэнэ гараж, мастерской, гахайн байра, фермэнүүд жэрылдэнэ. 1963 ондо колхозой олзо доход 759,1 мянган түхэриг болоо. Тиимэһээ колхоз пионерскэ зунай лагериие миинтээр барижа шадаха болоно. Үбэлдөө энэ гэрынь амаралтын газар болодог.

Верхни Услоной орой дээрэһээ харахада, тойроод барэн эли. Тэрүү тэрэ доро намарай Волгын сэнхир утаһан хотирно. Мүнөө мүрэн урданайхиһаа аяар 6 модоор үргэн болоо. Куйбышевска ГЭС-эй хаалта уһан гээшыеш нилээд дээшэнь үргэжэ, олон олтирог тохойнууд харагдахаяашье болишоо. Саб сагаан сахалинууд сэсэрлиг, саадууд дээгүүр ниидэн, Волго тээшэ ганганалдана. Ёһотойл һайхан нютаг гээшэ ха даа. Ажалша хүнэй уран гарай хүсэн соо нигэжэ мандаһан татар дайда, ямар үзэсхэлэн гоё гээшэб! Магтан дуулуулһан үзэсхэлэн.

Манай харгы замууд

Совет Татарстанай түүхэ намтар ехэ. Түүхэтэ газарнуудшье эндэ олон. Казаниин үзэсхэлэн гоё тухай хөөрэхэ болоо һаа, нилээд ехэ саг хэрэгтэй...

...Эндэ урдань иимэл байгаа. Томо гэгшын кафедра. Студентнэрэй һуудаг нарихан һандалинууд. Энэ таһалга соо юуншье хубилаагүй. Владимир Ульянов Казанска университедэй энэ аудитори cooһоо гараад, политическэ демонстрацида ошоо... Энээн тухай агууехэ багшынгаа намтарай хуудаһануудһаа уншанабди. Эдэ уйтахан таһалгануудые харахалаа, хуушаршаһан шкафуудай шэлэй саагуурхи шарлашаһан боти номуудые үзэхэдөө, хаанта засагта саазалуулһан Александр Ульяновай дүү хүбүүндэ ямар хүндэ хүшэр байгаа гээшэб гэжэ заатагүй һанахаш. Таһалгануудай һандалинуудай хэды уйтаншье һаа, хаанта засагай үеын дээдэ һургуулиин хуулиин шангашье һаа, эрхэ сүлөөдэ эрмэлзэһэн бодол юундэшье һаатангүй, эршээ абан гараа. 17-тойхон хүн эндэһээ холын замда зорёо. Ганса өөрынгөө түлөө бэшэ, бидэ бүгэдэнэй түлөө тэмсэлэй замда тэрэ мордоо.

«Агууехэ Ильичэй замаар батаар алхалхабди» гэжэ Татарай АССР-эй Ямпаинска һургуулиин 10-дахи классай һурагшад тангаригаа үгэнэ».

Музейдэ орогшодой һанамжаа бэшэдэг дэбтэр соо тэмдэглэлнүүд олон. Энэ дээрэ дурсагдаһан тэмдэглэл илангаяа ухаанда хадуугдан абтана. Юундэб гэхэдэ, 17-тойхон хүбүүд, басагад энээниие бэшээ ха юм.

«Казань» гэһэн томо үзэгүүд дахин урдамни. Бетон харгы дээгүүр ябанабди. Самолёдой үүдэн.

Иимэ баян дэлгэр, уужам нютагһаа мордохо гээшэ хүшэр байба. Эхэ оромнай уужам даа. Тэрэнэй ямаршье булан, хизаарта бидэ өөһэдын хүнүүдби. Хани нүхэдэй халуун анхарал, хани барисаа мэдэрэн, түрэл газар дайдаараа омогорхон ябахада ямар ехэ жаргал гээшэб!

Баяртай, Татар уужам дайда!

Е. ПРОНИН.

Великобританиин компартиин уряа

ЛОНДОН, декабриин 23. (ТАСС). Сэнгэй болон олзын талаар политика бэелүүлгэдэ хабаадалсаха хүсэлэн тухай декларэци (правительствын, эзэд баяшуулай болон тредюнионуудай түлөөлэгшэдэй хоорондо һаяхан баталагдаһан) ажалшадай салин хүлһые наринзар хинаха гэһэн зорилготой гээд Великобританиин коммунис партиин мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Энэ мэдүүлгыень «Дейли уоркер» газетэдэ мүнөөдэр толилогдоо. Ажалай түлөөһэ дээшэлүүлгэдэ һаад ушаруулха һанаашалга гаргаха зуурэа, правительство хадаа юумэнэй сэнгэй хүндэрэлгые, тэрэшэлэн энгэй компаниинуудай олзын дээшэлэлгын оройдоошье хараадаа абанагүй гээд компартиин политическэ комитет заана.

Иимэ политика бэелүүлхэдээ юумэнэй сэнгэй болон ашаг олзын тон ехээр дээшэлжэ байһые обёорхые правительство оройдоошье хүсэнэгүй гээд мэдүүлгэ соо саашадаа заагдана. Жэшээлхэдэ, энэ жэлэй 11 һарын турша соо 2.720 томо компани 1963 онойхидо орходоо 400 миллион фунт стерлингээр ехэ ашаг олзо оруулһан байна.

Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай шанга эрилтэнүүдэй табигдадаг дээрэһээ экономическа бэрхэшээлнүүд гарадаг гэһэн хэбэргэйгээр правительствын худал хуурмагаар баталан хэлэдэгые компарти элишэлһэн байна. Англиин промышленностиин ашаг бэгатайгаар хүдэлдэг, сэрэгэй гаргашануудай угаа ехэ, мүн капиталай гадаадын оронуудта ехээр гаргагдадаг дээрэһээ манайда экономическа бэрхэшээлнүүд тохёолдоно гээд политическэ комитет онсолон тэмдэглэһэн байна. Профсоюзууд хадаа энэ политикые арсан буруушааха, ажалай түлөөһэ дээшэлүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ ёһотой.

ИМПЕРИАЛИСТНУУДАЙ ҺАНААШАЛГАНУУДЫЕ ТАҺАЛДУУЛХА!

ПРЕЗИДЕНТ СУКАРНО ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ДЖАКАРТА, декабриин 22. (ТАСС). Магелангдахи сэрэгэй академиие дүүргэгшэдэй табилгын ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ороной национальна эрхэ сүлөөдэ аюул тохёолдуулжа байһан империализмын үгэсэлгые таһалдуулхыень Индонезиин арадые болон зэбсэгтэ хүсэнүүдые президент Сукарно уряалаа. Хойто Калимантанай национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөн тухай тогтоходоо, национальна бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ байһан арадуудта туһаламжа үзүүлхээр Индонези хэзээдэшье бэлэн байна гээд Сукарно онсолон тэмдэглээ. Хойто Калимантанай арад бодото эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанхай байдалтай болохо гэжэ этигэжэ байһанаа тэрэ элирхэйлэн мэдүүлээ.

Эрид шууд дэмжэлгэ

ТУНИС, декабриин 23. (ТАСС). Энгэй хүнүүдэй мэдэлдэ байһан олон тоото оливкова модонуудые гүрэнэй мэдэлдэ дары абаха гэжэ Тунисай правительство шиидхээ.

80.300 оливкова модонууд хамта дээрээ гүрэнэй мэдэлдэ абтаха юм.

Хүдөө ажахыда коопераци бии болгохо талаар Тунисай правительствын абажа байһан хэмжээ ябуулгануудые эрид шууд дэмжэжэ байһан тухайгаа мэдүүлһэн Тунисай элдэб национальна организацинуудай олон тоото телеграммануудые хэблэл толилно.

США-гай гүрэнэй департаментын мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН, декабриин 23. (ТАСС). Хоорондоо атаа мэеэ гарган хёморолдожо байдаг Урда Вьетнамай генералнуудай амыень тагаха гэжэ Холбоото Штадууд шиидээ. Эдэнэрэй хёмороон Урда Вьетнамда бэелүүлхээр һанаашалжа байһан Америкын сэрэгэй түсэбүүдтэ түбэгтэй байна бшуу. Гүрэнэй департаментын толилһон тусхай мэдүүлгэ соо нигэжэ заагдана: Урда Вьетнам хадаа Америкын туһаламжые саашадаа абаха хүсэлэнтэй байгаа һаа, сэрэгэйхидэй «тааруугүй» хамааралсалгые хэдэгүй правительстватай байха ёһотой.

Хэблэлэй асуудалай талаар гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ Макклоски гэгшын үсэгэлдэр пресс-конференци дээрэ уншаһан энэ мэдүүлгэ соо тусхайлбал нигэжэ хэлэгдэнэ: «Ёһо гуримда үндэһэлэн байгуулагдаад, ямар нэгэн бүлэгһөө дулдыдангүйгөөр бүхы засагые бэелүүлдэг правительство вьетконгые (партизануудые) дараха зорилготой оролдолгонуудай амжалтатай байха шухала нүхэсэл гэжэ бидэнэр нэгэтэ бэшэ зааһаг байгаабди, энэ хадаа иимэ оролдолгонуудые Холбоото Штадуудай дэмжэхэ үндэһэ һуури болоно».

Президент Джонсоной һайшааһан энэ мэдүүлгын удхань элитэ, зүгөөр тэрэниие ультиматум гэжэ нэрлэхэгүй байнаб гээд Макклоски хэлээ.

Генеральна Ассамблейн сесси

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 23. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн XIX съезд дээрэ политическэ асуудалаар юрэнхы үгэ хэлэлгын дүүрэхэнь ойртобо. Тэрээндэ 75 гүрэнэй түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгын үргэлжэлүүлэгдэжэ байһанһаа уламжалан арадуудай һанаа сэдьхэлээ зобоожо байһаниие харуулаа. Ядерна туршалгануудые зарим зэргээр хорихо тухай Москвагай договорой баталагдаһан, Советскэ Союзай болон Холбоото Штадуудай сэрэгэй бюджедүүдэй хороогдоһон иимэ һайн алхамуудые һанилаа хананагяар тэмдэглэхэ зуураа, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха шэнэ алхамуудые эрид шууд хэхэ шухала гэжэ олон делегадууд онсолон тэмдэглэһэн байна.

Делегадууд хадаа ядерна зэбсэгэй саашадаа дэлгэрэлгые зайсуулхые уряалаа, империалис гүрэнүүдэй эзэрхэг түримхэй политикаһаа уламжалан, бүмбэрсэг дэлхэйн олон райондо уласхоорондын байдал хурсадуулдаг гуламтануудай бии болодог байһанда Ассамблейн анхаралые хандуулаа. Конгодо американо-бельгийскэ зэбсэгтэ хамааралсалгаһаа уламжалан уур сухалаа хүрэһэн африкан арадуудай һанамжанууд политическэ асуудалнуудаар үгэ хэлэлгын үедэ мэдүүлэгдэһэн байха юм.

Колони оронууд болон арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо, колониализмын бүхы үлэгдэлнүүдые усадхаха тухай Советскэ Союзай үүсхэлээр баталан абтаһан Декларациие бэелүүлхэ эрилтэнүүд үгэ хэлэлгын үедэ эрид шангаар табигдаһан байна.

Мексикын болон Камерунай делегацинуудые толгойлогшонор үсэгэлдэрэй заседани дээрэ үгэ хэлээ. Эб найрамдал бэхижүүлхэ яаралтай хэмжээнүүдые абаха шухала гээд Мексикын түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглээ. Техникын асари ехэ түйлалтанууд хэтэ үеынгөө дайсаниие — үгытэй ядуу, харанхы балар байдалые, үбшэ хамшагые, дарлалтые зайсуулха арга хүн түрэлтэндэ олгоно. Зүгөөр энээнэй тулада бэта бэхи эб найрамдал хангаха, дайнай һүжэрдэг шалтагаануудые усадхаха хэрэгтэй гээд тэрэ мэдүүлээ.

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 23. (ТАСС). Генеральна Ассамблей мүнөөдэр үглөөнэй заседанида суглархадаа, гансахан лэ Иорданиин түлөөлэгшын хэлэһэн үгые шагнаһан юм.

Рождествогой каникулда Ассамблейн хүдэлмэреэ таһалдуулхын урда тээ «хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудые» гуримшуулха һэдэлгэеэ үргэлжэлүүлхын тулада мүнөөдэрэй үдэрэй заседаниие үглөөдэр болотор хойшолуулха гэһэн шиидхэбэриин абтаһан тухай соносхогдоо.

АРСАЛАНУУД АЛДАГДАБА

КАНБЕРРА, декабриин 22. (ТАСС). Аделаидска циркын клеткэнүүдһээ мүнөөдэр дүрбэн арсалан алдагдаа. Эдэ арьяатадай үйлсэнүүдтэ гарахадань, цирк шадарай районуудай хүн зон ехэ ехээр айһан, мэгдэһэн байна. Үйлсэдэ амиды амитан харагдахаяа болёо. Эндэ полициинхид олоороо ерээ. Гэбэшье арсалануудые бариха гэжэ оролдолго гаргаагүй, юуб гэхэдэ, тэдэниие бариха хэрэгсэлнүүдгүй байшоо. Гурбан арсаланиинь буудуулжа алуулагдаа, дүрбэдэхиинь циркын эзэн клеткэдээ бусахыень «үгэдөө оруулжа» шадаһан байха юм. Гансахан лэ циркын харуулшан хохидоһон байна. Арсаланууд клеткэһээ алдагдажа гаран сасуугаа, тэрэниие таһара удара татажа хаяһан байха юм.



ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Советскэ правительствын мэдүүлгэ; коммунис ажалай түлөө хүдэлөө улам дэлгэрүүлгэдэ зорюулагдаһан түрүү бэшэг.

Хоёрдохи хуудаһан партийно-гүрэнэй хиналтада зорюулагданхай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Уншагша хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлнэ».

Дүрбэдэхи хуудаһанда: уран зохёолшо Раиса Белоглазовагай «Эсэгэ» гэһэн романһаа абтаһан бүлэг толилогдоо.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—33-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 33-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00305 Зак. № 1267